ſibi injunctæ, non ideo tenetur iterum confiteri peccata, ob quę injuncta erat illa pœnitentia, uti habet certa ſententia cum Suar. *n.*5. Lugo *num.*600. Dicaſt. *d.*14. *dub.*7. Illſ. *n.* 148. eſſentia enim Sacramenti ab initio complete poſita fuit, nec ſuſpendebatur effectus, ſed abſolutio directe remittebat peccata tum confeſſa; per hoc tamen peccari poteſt mortaliter, ſi pœnitentia gravis pro mortalibus impoſita negligatur, uti dicetur n. 1277.

1216 *Q.* 158. *Si confeſſiones repeti debeant, an omnia mortalia in illis confeſſionibus dicta, iterum diſtincte, & ſingulatim debeant recenſeri?* R. §.1. Si repetantur apud Confeſſarium diverſum a primo, debent omnia diſtincte, & ſingulatim apud hunc repeti, ut ſi nunquam fuiſſent confeſſa, quod merito dicit apud omnes certum eſſe Moya *d.*4. *q.*1. *num.*3. quia hic Confeſſarius debet eſſe Judex reſpectu horum omnium peccatorum: ergo cum nec habeat, nec habuerit unquam diſtinctam notitiam illorum, debet illi nunc dari per hanc confeſſionem: nam ad prudenter judicandum de gravitate delictorum, & ad debite taxandam pęnitentiam, debet ſaltem aliquando habuiſſe ejuſmodi diſtinctam notitiam, uti conſtat ex Trid. *ſeſſ.*14. *de Pœn. c.*5. E contra ſi confeſſiones invalidæ repetantur apud eumdem Confeſſarium, diverſimode loquuntur Auctores, ut videri poteſt apud Moyam *a num.* 3. & Averſam *q.*10. *ſ.*20. Omnes dicunt, ſi confeſſiones priores fuerint vere ſacramentales, & Confeſſarius adhuc habeat diſtinctam memoriam confeſſorum peccatorum, ſatis eſſe, ſi Pęnitens defectum confeſſionis dicat, & in genere addat, *etiam me accuſo de omnibus peccatis antechac tibi confeſſis.* Idem dicunt plerique cum Nav. in Man. c. 19. dummodo Confeſſarius habeat confuſam adhuc memoriam peccatorum, & aliquo modo recordetur ſtatus conſcientiæ pœnitentis, vel ſaltem pœnitentiæ injunctæ. *S. Anton. Palud. Silv.* & alii cum Suar. *d.*22. *ſ.*6. *n.* 7. dicunt, ſi jam impoſuerit pœnitentiam, quamvis nec peccatorum, nec pœnitentiæ impoſitæ meminerit, hoc ſufficere. Et quidem ſi confuſe meminerit peccatorum, & pœnitentiam impoſuerit, omnes communiter admittunt ſufficere, ſi pœnitens ita in communi ſe accuſet, dummodo defectus tenuerit ſe ex parte ſolius abſolutionis, verbi gratia: quia Confeſſarius antea male pronuntiaverat formam; *Nav.* ſupra, Valent. Bonac. Lugo *d.* 16. *a n.*638. Laym. *l.*5. *t.*6. *c.*9. *n.*6. Tamb. *De conf. l.* 3. *c.*2. *n.*9. aliique multi, quos citat, & ſequitur *Averſa* ſupra, dicunt undecumque defectus ſe tenuerit, ſatis eſſe, ſi in communi ſe accuſet. E contra *Suar.* ſupra; *Con.* volunt, ſi confeſſiones ratione ſui fuerint invalidæ, verbi gratia: quia Pœnitens caruit debito dolore, vel propoſito, tum omnia peccata eſſe diſtincte repetenda, quod ſaltem tum fieri volunt Palud. Adrian. Moya *n.*10. Illſ. *n.*153. quando fuerunt invalidæ defectu juriſdictionis in Confeſſario, quia tales confeſſiones non videntur fuiſſe ſacramentales, cum ſint factæ non Judici: ſed ratio aliorum eſt, quod priores confeſſiones fuerint ſufficienter ſacramentales per voluntatem conficientis ex intentione legitimæ abſolutionis accipiendæ; poſterior autem facta in communi eſt certo ſacramentalis, & moraliter repetit priores confeſſiones, facitque nunc per utrumque ſimul eſſe unam diſtinctam, & ſacramentalem iſtorum peccatorum confeſſionem, cum ſufficienter reducat iſtorum peccatorum notitiam: ſufficit enim aliquando fuiſſe in Confeſſario diſtinctam cognitionem peccatorum, quamvis nunc, quando datur abſolutio, ſit tantum confuſa, uti patet in illo, qui per plures dies continuavit confeſſionem generalem; in fine enim, quando abſolvitur, ſatis eſt, Confeſſarium in confuſo ſic meminiſſe ſtatus pœnitentis, ut poſſit proportionatam pœnitentiam imponere.

1217 §. 2. Si prior confeſſio nullo modo fuiſſet ſacramentalis, uti ſi quis plures hiſtorice, ſine intentione abſolutionis tibi narraſſet ſua peccata, quamvis poſtea, dum confuſe tantum recordaris iſtorum peccatorum, ipſe tibi diceret, *accuſo me de peccatis quæ tibi tunc dixi*, probabilius videtur contra *Averſam* ſupra hoc non fore ſatis, quia diſtincta illa narratio peccatorum nullo modo fuerit ſacramentalis. Neque plus evincunt argumenta, quæ adducit Illſ. ſupra, nego autem confeſſiones diſtincte factas ex intentione abſolutionis non poſſe dici ſufficienter ſacramentales, cum etiam obligent ad ſigillum ſacramentale, quamvis fuerint invalidæ, ut dicetur *n.*1940.

1218 §. 3. Si Confeſſarius nequidem confuſam amplius haberet notitiam de ſtatu pœnitentis antea ſacramentaliter ſed invalide confeſſi, nec pœnitentiam impoſuiſſet, Pœnitens teneretur in tantum ſaltem diſtincte repetere peccata antehac confeſſa, quantum neceſſe eſſet ad hoc, ut ex vi confeſſionis partim præteritę, partim præſentis Confeſſarius iterum poſſet formare judicium ſaltem confuſum de ſtatu conſcientiæ pęnitentis, & injungere pęnitentiam congruam, uti recte Lug. *n.*642. & *Averſ.* ſupra, partim contra *Medinam*, qui dixit etiam tum ſatis eſſe, ſi in genere ſe accuſet de antehac confeſſis, partim contra *S. Anton. Valent. Silv.* qui dicunt omnia peccata debere tunc diſtincte repeti, ſed ratio noſtra eſt, quia ſine tali repetitione non poſſet Confeſſarius prudenter formare judicium de ſtatu pęnitentis, nec ſtatuere de quantitate pęnitentiæ; facta autem tali repetitione poterit hæc præſtare: ergo talis repetitio requiretur & ſufficiet. Si tamen Confeſſarius poſt repetitam a pœnitente accuſationem communem ſine diſtincta repetitione ullius peccati illum abſolveret, & pœnitens bona fide proceſſiſſet, abſolutio eſſet valida, uti habent *Laym. & Averſ.* ſupra, Dian. *p.*2. *t.*4. *R.* 123. aliique cum Illſ. nu. 149. quia ad valorem abſolutionis ſufficit accuſare ſe de peccatis in communi, quamvis hoc ſit illicitum, per ſe loquendo, ſecundum dicta a *n.*620.

1219 §. 4. Quod Buſemb. *n.*1203. relatus paulo ante finem habet, nempe dimidiari poſſe confeſſionem hominis rudis non integre confeſſi in juventute, ſi veniat, quando eſt ingens numerus Pęnitentium, limitari debet ſecundum dicta a *n.*1148.

1220 *Q.* 169. *Quomodo Confeſſarius practice procedet cum pœnitente, qui timet, vel putat ſe per longum tempus ſacrilege aut invalide eſſe confeſſum?* R. Videtur poſſe prudenter ſic procedere. §. 1. Si pœnitens tuus ſit de cetero ſcrupuloſus, ordinarie non permittes quidquam repetere, niſi certum ſit non eſſe, vel eſſe male confeſſum, ut dictum eſt l.1. *num.*542.

1221 §. 2. Quamvis ſcrupuloſus non ſit, tamen non obligatur ad confeſſionem repetendam, niſi moraliter certum ſit antehac invalide eſſe confeſſum, quia poſſeſſio eſt pro confeſſione, cujus valor præſumi debet, cum ineſſe debuerit, & e contra non pręſumitur delictum, Fill. Gob. *t.*7. *n.*275. Unde quamdiu probabile eſt, quod antehac ſit valide confeſſus, non tenetur confeſſionem repetere; eſt autem probabile, hoc ipſo, quod aliquando cum morali diligentia præteritam vitam recogitaverit & confeſſus ſit, uti dicetur n. 1883.

1222 §. 3. Si antehac ſemper fuerit timoratæ conſcientiæ, & ſolitus ſe debite præparare, nec aliquid voluntarie omittere, prudenter præſumit ſe recte ſemper confeſſum, adeoque non tenetur aliquid repetere, quia ex communiter contingentibus eſt prudens præſumptio: e contra ſi antehac non fuit timoratæ conſcientiæ, ſed ſolitus ſe negligenter præparare, aut omittere aliqua, præſumptio eſt contra ipſum, ideoque obligandus eſt, ut reiteret confeſſiones, de quarum valore prudenter dubitat.

1223 §. 4. Si peccatum reticuit, pete, quale illud fuerit, & an tunc temporis, quando fecit, putaverit eſſe mortale, item an putaverit eſſe mortale ſic illud reticere in confeſſione, recte enim notat Averſ. *q.*10. *ſ.*19. §. *Secundo*, quamvis ſæpe peccatum fiat ex ignorantia mortaliter culpabili, tamen ſæpe poſtea eſſe ignorantiam inculpabilem confitendi. Quod ſi in genere tantum apprehendiſſet eſſe malum tale quid facere vel non confiteri, nec cogitaſſet, an eſſet mortale an veniale, probabile eſt non peccaſſe mortaliter: adeoque non fore opus repetere eas confeſſiones, uti dictum eſt *l.*1. *n.*3. quamvis in praxi raro futurus ſit iſte caſus, ſecundum dicta ibidem *n.*2.

1224 §. 5. Si reticuit, ſatis advertens malitiam gravem, quod tunc cenſeri debet, quando reticuit ex verecundia, vel cum gravi remorſu conſcientiæ ante Confeſſionem vel Communionem, pete, an quoties confeſſus eſt intermedio tempore, ſemper fuerit memor obligationis confitendi, & nihilominus perrexerit tacere: ſi enim bona fide, & cum debita diſpoſitione feciſſet has confeſſiones intermedias, fuiſſent validæ, nec opus eſſet has vel peccata in his confeſſa repetere, uti cum communi Vaſq. Dian. Pelliz. Lohn. Lugo n.599. Moya ſupra, Gob. *t.*6. *n.*571.

1225 §. 6. Si ſemper memor fuerit, ideoque ab eo tempore ſemper ſacrilege ſit confeſſus, pete, quoties confeſſus ſit & communicarit in eo ſtatu. Et ſi tibi ſemper eſt confeſſus, & es adhuc utrumque memor reliquorum mortalium, ſecundum dicta *n.*1216. ſatis erit, ſi in genere dicat, *accuſo me de illis peccatis, quæ tibi ab illo tempore confeſſus ſum, a quo tempore etiam bis ordinarie omni menſe ſacrilege confeſſus ſum & communicavi, quia reticueram iſtud peccatum*; atque ita habebis plenam ejus confeſſionem.

1226 §. 7. Si tibi non eſt ſemper confeſſus, vel per multos annos ſic perrexit, itaut nec confuſe recordari poſſis reliquorum peccatorum, communiter differendus eſt pro abſolutione uſquedum ſe examinarit, ſi capax ſit ad ſe examinandum, & hoc antea non fecerit: fieri enim vix poteſt, ut tam ſubito omnium recordetur, Gob. *t.*7. *n.*261. Sporer *n.*514. Quia tamen jam bene diſpoſitus eſt, ne dimiſſus relabatur in priorem verecundiam, exquire ab eo graviora peccata, quæ illum maxime remordent, tumque examina circa magis obvia, ut ſic aperto ulcere, & depoſita parte verecundiæ facilius redeat, tumque plenum fiducia dimitte cum benedictione, ſed admone non eſſe abſolutum, ideoque deſigna ei tempus, quo pro complenda confeſſione, & accipienda abſolutione redeat.

1227 §. 8. Si non eſſet futura occaſio redeundi, nec putaretur alteri facile aperturus conſcientiam, jube edicere, quæ occurrunt, ut ſic videas, circa quæ magis peccaverit, & juvare poſſis interrogando ordine per præcepta decalogi, & Eccleſiæ, conjiciendo, quæ ipſe ſpectata ætate, ſtatu, conditione, negotiis, occaſionibus probabiliter feciſſe potuerit, quod cum feceris, quantum locus & tempus ferent, pro pœnitentia injunge, ut proxima occaſione, quæ dabitur, confiteatur præmiſſo diligenti examine circa vitam præteritam, & tum addat, ſi quæ plura occurrent antehac non rite confeſſa, nunc autem per actus fidei, ſpei & contritionis bene diſpoſitum ſic abſolve.

1228 §. 9. Ut ejuſmodi Pęnitentem, nec fatiges nimium, nec relinquas expoſitum plurimis poſthac moleſtiis, debes accurate ſcire, quænam peccata ſint ejuſdem, quænam diverſæ ſpeciei, ut nec nimium nec nimis parum interroges. Numerum autem peccatorum internorum conjicies ex conſuetudine uno die vel ſeptimana iterandi, & diuturnitate temporis, quo hæſit in his vel illis peccatis. Et ut deprehendas numerum peccatorum externorum, primo propone magnum numerum, & ſi dicat, non toties, propone parvum; ſi dicat, ſæpius, paulatim convenietis ad medium & veroſimiliorem numerum. Videri poſſunt Gob. *t.*7. *a n.*259. & Sporer *a n.*505.

DUBIUM IV.

1229 *De Satisfactione.*

ARTICULUS I.

Quæ ejus neceſſitas & quantitas?

„RESp. I. Satisfactio, ſeu Pœnitentia a Confeſſario data, eſt neceſſaria neceſſitate, non Sacramenti, ſed præcepti, adeoque a Confeſſario regulariter imponenda eſt (ſecundum Suar. & Reg. *t.*1. *l.*7. *n.*17. ſub mortali; *Card.* tamen & *Lugo*, concedunt, ex parvitate materiæ poſſe venialiter peccari, ut v.d. 25. n. 47. v.g. ſi ob peccata venialia levis Pęnitentia eſſet injungenda; ejus enim voluntariam omiſſionem venialem tantum eſſe. Ita etiam Dian. *p.*6. *t.*6. *R.*44.) Et quidem proportionata tum peccatis, tum facultati Pęnitentis. Ratio prioris eſt, quia eſt pars Sacramenti, non eſſentialis, ſed integralis tantum, habens effectum ex opere operato, & majorem vi Sacramenti, quam ſine eo. Ratio poſterioris eſt, tum ex Trid. *ſ.*14. *c.*8. tum quia Sacerdos tenetur curare integritatem Sacramenti, & tam vindicare, quam mederi. Bon. *t.*1. *d.*5. *q.*5. §.3. *p.*2. *Unde reſolves*

„I. Excuſatur aliquando Confeſſarius, ſi leviſſimam (vel etiam nullam) pęnitentiam injungat, v. g. 1. Si pęnitentem vehementiſſime contritum, aut aliter ſatisfeciſſe advertat, Caj. Nav. Suar. Reg. Bon. *d.*3. *q.*5. *ſ.*3. *p.*2. *n.*1. & 2. Eſcob. *c.*6. *n.*41. Cum vero id raro vel nunquam conſtare ſatis poſſit, tutius eſt aliquam ſemper injungere; ut recte monet Lug. *n.*48. 2. Si Pœnitens ſit mentis impos, aut aliter impotens, aut morti proximus, aut valde debilis: cui tamen prudenter injungi levem ſaltem pęnitentiam, v.g. percuſſionem pectoris, invocationem nominis JESU (ſaltem corde) alioſve pios motus, vel ut per hęredes ſacrificia, eleemoſynas, & ſimilia opera pia curet, monent *Laym. & Bonac. l.c. & Nav.* qui addit, poſſe injungi, ut patienter ferat infirmitatem, quod tamen *Bonac.* non probat, cum fieri poſſit, ut id valde angat infirmum, timentem ſe non rite ſatisfacere. 2. Quando ſcrupuloſus ſæpius intra eamdem horam redit cum novis culpis, quia ſupponitur ſatis impoſita in præcedentibus, Tamb. *l.*4. *c.*1. ex *Fagund.*

„II. Etſi Confeſſarius peccet ex communi, ſi pro magnis peccatis valde parvam pęnitentiam imponat, excuſari tamen eum poſſe, putat Dian. *p.*3. *t.*4. *R.*92. ſi addat illud: *quidquid boni feceris &c.* Verum hæc regula univerſaliter admitti non poteſt, ut bene notant Lug. *n.*57. Kon. Tan. Palaus *tr.*23. *p.*1. §.3. *n.*13. *&c.* (contra quos *Diana* pro ſe citat Bauni & Leand. *p.*6. *t.*7. *R.* 3. & *p.*9. *t.*9. *R.*54.) & ab aliis non immerito rejicitur, eo quod verba, utpote mere deprecatoria, non habeant vim elevandi omnia opera bona ad efficaciam ſacramentalem. Averſa *qu.* 13. *ſeſſ.* 7.

„III. Minor juſto licite datur ex cauſa, qualis, v. gr. eſt magna contritio. 2. Fragilitas animi vel corporis, ob quam timetur majorem non impleturus. 3. Tempus Jubilæi vel Indulgentiæ plenariæ. Ita *Suar. Henriq. Laym.*

„IV. Non poteſt injungi. 1. Ingreſſus Religionis, ut docet Sa *V. Satisfactio*; quia id nimis durum videtur. 2. Pęnitentia publica, ſi ſit periculum revelandæ confeſſionis, alias interdum pro publico peccato poteſt, & expedit.

„V. Etſi poſſit, & aliquando ob fragilitatem Pœnitentis etiam expediat, injungi opus alias debitum ſeu præceptum, v.g. Miſſæ auditionem die feſto, &c. ut docent Suar. Vaſq. Laym. *l.*5. *t.*6. *c.*15. & alii. (Unde ſi ſcrupuloſus ſæpius redeat ad Confeſſarium, intra breve tempus ſemper nova confitendo, non ſemper neceſſe eſt imponere Pœnitentiam novam, cum opus ante debitum poſſit injungi; Bon. Henriq. Lug. Diana *p.*6. *t.*7. *R.*6. contra *Suar. Reg. & Baun.*) Si tamen Confeſſarius non exprimat, cenſetur imperaſſe opus liberum, ut docent iidem, & Dian. *p.* 3. *tr.* 4. *R.*84. v. Kon. *d.*10. *dub.*8. & Dian. *p.*4. *tr.*4. *R.*241.

„VI. Etſi etiam poſſit injungi opus internum, uti contra Merat. & alios docent Kon. Hurt. & Dian. *R.*24. communiter tamen debet eſſe externum, & afflictivum, v.g. oratio, jejunium, eleemoſyna: Nam avaris eleemoſyna, luxurioſis afflictio corporis convenit. Utrum vero licite imponantur preces recitandæ pro defunctis, dubitari poteſt, Vega *t.* 2. *c.*64. & Jo. Sancius *d.* 16. *n.*1. negant. Affirmant probabilius Turrian. *de pœn. d.* 37. *dub.*4. Lugo *d.*35. *n.*62. v. Dian. *p.*3. *tr.*4. *R.*54.

„VII. Poteſt etiam aliquando injungi ceſſatio ab aliquo bono opere, v. g. nimia corporis afflictione, vel abſtinentia aliqua vice a Communione ad promovendum majus bonum pęnitentis, ſi prudens Confeſſarius ad eum finem expedire judicet, *Salas, Lugo, Diana* &c. cum Averſa *q.*13. *ſ.*4. contra *Joannem Sancium.*

„VIII. Etſi poſſit immediate poſt abſolutionem adhuc injungi, debet tamen fieri ante, ut ſervetur ordo judicii, v. Dian. *p.*3. *t.*4. *R.* 136. & *p.*5. *t.* 13. *R.* 36. ubi ex *Cap. finali & Ochag.* docet, etſi conſuetudo habeat, ut ita fiat, illam tamen non induxiſſe obligationem.

„Reſp. II. Pęnitens communiter tenetur ſub gravi obligatione Pœnitentiam, ſi rationabilis ſit, acceptare, & implere, ut habet communis cum *Caj. Silv. Nav.* Quorum ſententia ad hoc ſaltem ſerviet, ut neminem non abſolutum dimittas, ſi vel leviſſimam ſubire velit, ut notant Sotus & Regin. *l.*7. *c.* 2. v. Dian. *p.*3. *t.*4. *R.*51. & *p.*2. *t.*15. *R.* 52.

„Dixi 1. *Communiter:* quia probabile eſt, quod docent Laym. *cap.* 15. Suar. & Dian. *p.* 3. *t.*4. *R.* 136. contra Kon. Henr. & alios, Pęnitentiam ſub veniali tantum obligare ſequentibus caſibus: I. Si impoſita ſit pro ſolis venialibus, ita citati contra *Henriq. & Fag.* 2. Si pro mortalibus alias confeſſis. 3. Omiſſionem partis non gravis, in confeſſione mortalium, vel etiam omiſſionem totius, ſi levis ſit, v. g. unum Miſerere, *Kon. Regin. Fag.* cum Dian. *R.* 102. *p.* 3. *t.* 4. & *p.*6. *tr.*8. *R.*54. 4. Si Confeſſarius noluit obligare ſub mortali; quia cum poſſit imponere Pœnitentiam libere, & ſine omni obligatione, ut probat Suar. *hic d.* 38. *ſ.*7. Henr. Fill. Fagund. Tann. Kon. *de Sacram. d.*10. *dub.*8. *num.*65. contra *Turr. & Vaſq.* poteſt etiam ſub levi tantum imponere. V. Dian. *p.*3. *t.*4. *R.*241. & *p.*4. *t.*4. *R.*83. Verum, qui lucratur Indulgentiam plenariam, liberari ab onere pœnitentiæ (niſi ſit medicinalis) docet Dian. *p.*5. *t.*12. *R.*3. & *p.*9. *t.*6. *R.*36. ex *Tan. Gran. Lug. &c.* contra *Val. March. & Averſ.*

„Dixi 2. *Si rationabilis ſit*: quia ſi juſto ſit gravior, ac difficilior, nec Confeſſarius eam moderari velit, non peccabit graviter pœnitens, ſi ſine abſolutione diſcedens alterius Sacerdotis judicio peccata ſubmittat, ut docent *Suar. Kon. Laym.* Imo ad eam non obligabitur, ſi omnino injuſtam eſſe conſtet, aut ſi Pęnitens eam non poſſit implere, vel illius ſit oblitus. Nec tunc ad aliud quidquam tenetur, etſi expediat, ut is qui ſive culpabiliter, ſive ſine culpa oblitus eſt, in ſequenti confeſſione ſimilem ſibi injungi petat. Ita Kon. Laym. Dian. *p.* 4. *tr.*4. *R.*241. contra *Richar. & Silv.* qui putant, talem confeſſionem eſſe repetendam: quod præter citatos negat etiam Lugo *n.*78. ex Vaſq. docens talem ſatisfacere, ſi confiteatur illud peccatum oblivionis culpabilis. *Unde reſolves*

„1. Is qui Pęnitentiam implet in ſtatu peccati mortalis probabiliter quidem ſatisfacit præcepto, cum impleat ejus ſubſtantiam, peccat tamen, ſed venialiter, ut docent *Suar. Laym. Dian. loc. cit.* Quia Sacramenti partem ſuſcipit indigne; & obicem ponit effectui, ſcilicet remiſſioni pęnæ, (quem tamen, obice remoto, recuperari docent Nav. Tol. Caj. Dian. *p.*3. *t.*4. *R.*85. *Fagn. Suar.* &c.) unde quamprimum eſt implenda, poteſtque graviter etiam peccari nimium differendo: quod ex variis circumſtantiis judicandum. V. Dianam *p.*2. *t.*15. *R.*53. & *p.*5. *t.*13. *R.*39. Non eſſe autem grave ſeu mortale, ſi non differat ultra octiduum, docet *Hurt.* apud *Dianam*. Imo poſſe differri per annum, hoc eſt, quamdiu non tenetur ad novum Sacramentum Pœnitentiæ, vult ipſe Dian. *p.*9. *t.*7. *R.* 57. ex *Amic. Leand.* &c. niſi tamen Pœnitens dubitet, an poſtea poſſit implere: eo enim caſu teneri quamprimum commode poteſt. Similiter non eſſet mortale, ſi obligatus jejunare feria 6. differat in diem ſequentem: vel obligatus communicare ſingulis menſibus, differat ad 6. vel 8. dies, affirmat Dian. *loc. cit.* ex *Palao*, præſertim ex cauſa aliqua tametſi levi.

„2. Pœnitentiam (etiam medicinalem) impoſitam ſub conditione hac, *ſi iterum labatur*, nec teneri acceptare, nec implere, eo quod Confeſſarius nec Judex ſit, nec Medicus peccatorum committendorum, docet Diana *p.*6. *t.* 7. *R.* 49. ex *Palao, Trull. &c.* Sed contrarium probabilius cum *Suar.* tenet Averſa *q.*13. *ſ.*4. quia non imponit eam pro peccatis committendis, ſed commiſſis, ſub conditione reincidentiæ.

„3. Qui non implevit intra tempus præſcriptum, non ideo deobligatur.

„4. Poteſt ſatisfacere per alium, cui Confeſſarius id concedit: vel qui per ſe non poteſt, ut docent Regin. Filliuc. Fagund. Dian. *p.*4. *t.*4. *R.*141. Hic tamen non tenetur, niſi Confeſſarius id voluerit. An vero ſatisfaciens pro alio, ſimul pro ſe poſſit, alii ajunt, alii probabilius negant, ut habet Sa.

„5. Non neceſſario impletur ante Communionem.

„*Quæres.* Quis Pęnitentiam poſſit commutare, & quomodo?

„*Reſp.* 1. Ex juſta cauſa quivis Sacerdos id poteſt, ſi de novo ei confiteatur, ut habet communis ſententia contra *Sot. & Vaſq.* ſaltem ſi peccata non ſint reſervata; imo etiam probabiliter, etiamſi talia fuerint, ut habet *Fernand.*

„*Reſp.* 2. Sine nova Sacramenti adminiſtratione, poteſt id ſolus Sacerdos, qui injunxit, ſi adhuc recordetur ſtatus Pęnitentis, & hic ad eum recurrat tempore tam brevi, ut moraliter idem judicium cenſeri poſſit, v.g. intra hebdomadam, *Henr.* & alii 4. imo etſi poſt longius intervallum. Lug. Averſ. & Dian. *p.* 6. *t.*6. *R.*46. & *p.*9. *t.*6. *R.*57. contra *Palaum* &c. Ratio, quia Judex incognita cauſa non poteſt ferre ſententiam. Ita *Silv. Suar. Kon. Laym. Fill. Reg. Fag. &c. Lugo* contra Nav. Henriq. Tolet. Sa, Rodr. Bejam, Val. Dian. *p.*3. *t.*4. *R.*53. & *p.*2. *tr.* 1. *miſc. R.*53. qui dicunt etiam alium poſſe, non repetitis peccatis. Quæ ſententia, etſi non ex ratione, ex principio tamen extrinſeco videtur eſſe in praxi probabilis (*Diana* enim *loc. cit.* pro ea adducit 14. Auctores, dicitque eſſe uſum, ſive praxim Confeſſariorum) & Confeſſariis poſſe ſervire, quando Pœnitens difficulter adduci poteſt ad repetenda peccata, vel tempus id non fert; præſertim ſi ex confeſſione (nam in ea & non extra, debet fieri) aliorum peccatorum, & ex præſenti ſtatu pœnitentis, ipſiuſque teſtimonio, habeant aliquam confuſam notitiam peccatorum præteritæ confeſſionis. Ita Fag. *p.*2. *l.*9. *c.*4. *n.*22. Lug. *d.*25. *a n.* 107.

„*Reſp.* 3. Ipſe pęnitens non poteſt commutare pęnitentiam etiam in evidenter meliorem, ut docent Sanch. 5. *mor.* Kon. *d.* 10. *a.*12. *n.*13. *Regin.* & alii: etſi contrarium probabile dicat Diana *p.*3. *t.*4. *reſ.*53. & *p.*5. *tr.*14. *R.*53. ex *Procell. & Villalob.* Sed hoc *Turr.* temerarium, communi Theologorum, & fidelium ſenſui repugnare dicit Lugo *n.*75.

ADDENDA.

1230 QUæſt. 170. *An ſatisfactio ſacramentalis vel probata vitæ emendatio ſit præmittenda abſolutioni?* R. §. 1. Satisfactionem ſacramentalem eſſe præmittendam abſolutioni docuit *Petrus de Oſma*, cujus propoſitionem hanc, *non peracta pęnitentia confitentes abſolvi non debere*, damnavit anno 1479. Sixtus IV. Bulla, *Liceat ea*, 17. *tom.*1. Bullarii. Opinionem illam poſtea renovarunt *Anton. de Dominis de Rep. c.* 7. *a n.* 29. Arnaldus *de freq. comm. p.*2. *a c.*7. *uſque ad* 19. Gabrielis *in ſpeciminibus p.* 2. §. 35. Huyghens in theſibus 29. Novemb. 1685. Opſtraet *De converſ. peccat. q.*2. *c.*2. & *c.*3. §.1. & *q.*3. *c.*4. §.2. aliique Rigoriſtæ apud *Hilarium a S. Sepulchro* ad propoſitiones ab Alex. VIII. damnatas, qui dixerunt, praxim illam non abſolvendi niſi peracta prius Pœnitentia viguiſſe in Eccleſia per 12. prima ſæcula, ideoque nunc eſſe reducendam. Joannes Epiſcopus Caſtorienſis in Amore pęnitente p.199. dixit morem abſolvendi ante peractam ſatisfactionem cœpiſſe invaleſcere poſt tempora S. Bernardi. *Sed contra eſt* nam praxim mox abſolvendi fuiſſe in 12. primis ſæculis, oſtendunt Morinus *de adminiſtr. pęnit. l* 9. *c.*14. *n.*8. Alex. a S. Thereſia *in tempeſt. noviſſ. art.*15. & 16. Nicolaus Du-Bois in Apologia contra Synodum racematoriam, probans per Canones a 2. ſæculo uſque ad 12. quod facientibus etiam publicam pœnitentiam data fuerit Euchariſtia, etiam per decurſum Pœnitentiæ necdum expletæ: ergo jam ante erant abſoluti: abſolutio autem, quæ dabatur in fine poſt expletam pœnitentiam, non erat ſacramentalis, ſed pro foro externo reconciliativa cum communitate, & atteſtativa pœnitentiæ fideliter expletæ. Atque etiam ideo liber *Epiſcopi Caſtorienſis* Romæ ſuſpenſus eſt 20. Junii 1690. donec corrigatur. Et quod praxis, quæ nunc eſt, abſolvendi ante peractam pœnitentiam, non ſit contra præcetum Chriſti, neque contra naturam rei, ſed abſolute retinenda ſit, conſtat inde, quia Alexand. VIII. die 7. Decemb. 1690. damnavit

attamen parte aliqua eximere ſe atque liberare malis peccatiſque, quibus occupantur, quos ſi juſta ſtatim animadverſione emendes, fiet, ut minori etiam illa correctione, quam ſuſtinere poterant, prives. S. Bern. ſerm. 3. de S. Andrea dicit Confeſſarium debere eſſe inſtructum ſcientia, *ut ſciat quid injungat, cui parcat, quando parcere debeat*. Et infra; *Habeat in voluntate compati, & liberare eum, & nitatur aliquid detrahere ſeveritati, imitans dulcedinem Domini ſui*. Addit ſerm. 42. in Cant. *Mallem aliquando tacuiſſe & diſſimulaſſe, quod agi perperam deprehendi; quam ad tantam reprehendiſſe perniciem*. Et de nimia S. Bern. ſeveritate ſub initium adhibita teſtatur S. Franc. Saleſius, *in introd. ad vitam devotam p. 3. c. 2.* Et idem S. Saleſius, *in inſtr. Confeſſ. c. 8.* docet benignum debere eſſe Confeſſarium, qui condeſcendat infirmitati pœnitentis, ſi gravem pœnitentiam nolit admittere. S. Th. *opuſc. 65.* §. 4. ait, *Sit Sacerdos ita cautus, ut non imponat pœnitentiam ita gravem & auſteram pœnitenti, ut pœnitens totum dimittat ..... ſed nec ita levem imponat, ut peccator contemnat peccatum .... faciat temperamentum ex miſericordia & ſeveritate, ut pœnitentia non ſit nimis diſſoluta nec nimis rigida .·.·. tamen tutius eſt imponere minorem debito quam majorem, quia melius excuſamur apud Deum propter multam miſericordiam, quam per nimiam ſeveritatem, quia talis defectus in Purgatorio ſupplebitur*. Auctor operis imperfecti Hom. 43. in Matth. ut refertur in decreto Gratiani, *cauſa 26. q. 7. c. 12.* ait, *etſi erramus modicam pœnitentiam imponentes, nonne melius eſt propter miſericordiam rationem reddere, quam propter crudelitatem? .·.·. ſi Deus benignus, ut quid Sacerdos ejus auſterus eſt? Vis apparere ſanctus? circa tuam vitam eſto auſterus, circa alienam autem benignus &c.* S. Bernardinus de Conf. ait, *Potius imponat unum Pater noſter, vel quod ſemel de ſeptimana vadat ad Eccleſiam, vel aliquid levius*. Rationem dat *Catechiſmus Romanus*, quia ſi dimittantur ſine abſolutione, *ſummopere Sacerdotibus timendum eſt, ne ſemel dimiſſi amplius non redeant*, Gerſon. p. 2. opuſc. in Reg. mor. ait. *Tutius eſt cum parva pœnitentia, quæ ſponte ſuſcipitur, & veroſimiliter adimpletur, ducere confeſſos ad Purgatorium, quam cum magna non implenda præcipitare in infernum*. Et hanc Gerſonis ſententiam laudat S. Saleſius, ac iiſdem fere verbis habet Trithemius de vita Sacerdotum *c. 9. n.* 17. S. Raym. de Pennafort & B. Humbertus apud Françol. *de diſcipl. l. 3. cap. 2.* §. 2. Similiter S. Anton. *p. 7. tit.* 17. *c.* 20. ait, *Debet Confeſſarius dare pœnitentiam quam credat veroſimiliter illum impleturum. Quod ſi magna peccata commiſit, & dicit ſe pœnitere, ſed non poſſe aliquam duram pœnitentiam agere, animet eum ad hoc Confeſſarius, oſtendendo ei gravitatem peccatorum, & per conſequens pœnarum, & pœnitentiarum ſibi propter ea debitarum, & ſic tandem ei injungat pœnitentiam, quam libenter ſuſcipiat. Et ſi Sacerdos non poſſit gaudere de omnimoda purgatione ejus, ſaltem gaudeat, quod liberatum a gehenna tranſmittat ad Purgatorium. Itaque nullo modo debet permittere peccatorem deſperatum recedere a ſe, ſed potius imponat ei unum Pater noſter, vel aliud leve, & quod alia bona opera, quæ fecerit, & mala, quæ toleraverit, ſint ei in pœnitentia:* S. Thomas de Villanova feria 6. poſt Dominicam *Lætare*, ait, *Sic rigore pœnitentiæ temperato, ut neque levitas delicti contemptum, neque gravitas omittendi periculum creet: hoc judicio meo ita perficies, ſi facilem unam injunxeris, acriorem alteram peccatori conſulueris; ita tamen, ut ad omnem ejus voluntariam & ſpontaneam pœnitentiam Sacramenti applices efficaciam, nonnihil enim ex hac applicatione illi accreſcit*. Petrus Bleſenſis *l. de pœnitent. & ſatisfactione*, ait, *Quanto frater infirmior eſt, tanto ei manſuetior & indulgentior eſſe debes, infirmior quidem filius tenerius a matre diligitur*.

1257 §. 7. Tanto minor poteſt imponi pœnitentia, quanto advertitur eſſe major contritio, & verecundia de peccatis. Guido de monte Rocherii in Libello dicto: *Manipulus Curatorum de pœn. c. 5.* ſic ſcribit: Clemens Papa IV. *cum equitaret quadam die per Romam, quædam mulier, quæ de remotis partibus venerat, acceſſit ad eum, portans unum parvulum puerum in brachiis, & voce magna cum lacrymis clamavit: Pater ſancte miſerere mei peccatricis, & da mihi pœnitentiam, quia habui filium meum, quem hic porto, a filio meo. Et Papa coram omnibus abſolvit eam a peccato, & impoſuit ei pœnitentiam, ut jejunaret ſextas ferias per annum in pane & aqua. Et mulier recedens & revolvens ſecum gravitatem peccati, & parvitatem pœnitentiæ, credidit, quod Papa non bene intellexiſſet, & in craſtinum acceſſit ad Papam, & confeſſa eſt ſicuti prius, & Papa abſolvit eam, impoſita pœnitentia, quod diceret tria Pater noſter. Mulier itaque recedens, & ſecum, ut prius, peccatum pœnitentiamque volvens iterato ad Papam rediit, & coram omnibus, ut prius, confeſſa eſt, quam Papa abſolvit imponens ei pœnitentiam, quod diceret unum Pater noſter. Et cum interrogaretur Papa, quare ita modicam pœnitentiam ſibi imponeret, reſpondit, quod plus aſcendit contritio, dolor, verecundia, quam paſſa eſt ita publice confitendo peccatum ſuum, quam ſi omnibus diebus vitæ ſuæ jejunaſſet cum pane & aqua*. Simile exemplum narrat Werlenſis *c. 2. a. 2. R. 11.* & Rayn. *in Heter.* T. 16. *ſ. 2. punct. 9. n.* 28.

1258 §. 8. Quamvis ſecundum dicta *n.* 1238. & iterum dicenda *n.* 1273. debeat etiam tempore Jubilæi & Indulgentiæ imponi pœnitentia; tamen communis ſententia eſt contra Werlenſem *cap.* 6. quod poſſit tum imponi minor pœnitentia vindicativa, quia per Indulgentias remittuntur pœnæ peccatis debitæ. Attamen pœnitentiæ medicinales non videntur ideo minuendæ, uti probabilius tenent Suar. & alii apud Boſco *d. 7. ſ. 13. num.* 386. contra multos, qui cum Lugo, Bonæſp. Lohn. Steph. Spor. *n.* 545. putant non eſſe opus nequidem medicinalem imponere, eo quod acceſſorium ſequitur principale: ſed contra eſt, quod æque ac alias debeat impediri relapſus: ergo non eſt cauſa minuendi pœnitentiam. V. dicenda *n.* 1273.

1259 §. 9. Aliæ cauſæ minuendi pœnitentias ſunt, 1. ſecundum Vaſq. Bonac. Gob. *tr. 7. n.* 578. ſi ſic alliciatur pœnitens ad frequentiorem utilemque confeſſionem. 2. In dubio, an plus obfutura ſit quam profutura major pœnitentia. 3. Quando Confeſſarius ſcit pœnitentem ex ſe ſolere præſtare multa opera bona & ſatisfactoria. 4. Quando Confeſſarius cauſa diminuendi pœnitentiam reflexe dicit, *Quidquid boni feceris &c.* probabile enim eſt, ſecundum dicta *n.* 1250. id prodeſſe ad ſatisfactionem.

§. 10. Si Confeſſarius oſtenderit pœnitenti obligationes reſti- 1260
tuendi, ſe reconciliandi offenſis vel inimicis, vitandi occaſiones peccatorum, opera quotidiana bene peragendi &c. non multum debet eſſe anxius cum gravi peccatore non ita diſpoſito ad ſubeundam gravem pœnitentiam: hæ enim obligationes per ſe ſunt ſatis graves, quas pro parte pœnitentiæ injungere poteſt. Quod ſi Confeſſarius in rigore ſemper procederet cum talibus, eſſet certum periculum, ne aut graves pœnitentias non implerent, aut Sacramentum eis exoſum fieret, aut denique ne in deſperationem laberentur: imo notat Buſemb. cum aliis apud Lohn. non eſſe dimittendum pœnitentem, qui admittere vult pœnitentiam ſaltem levem. Addit Werlenſis *c. 2. a. 2. §. 5. R. 7.* a variis Conc. & PP. ſtatui, ſi pœnitens ſe excuſet, & adduci nequeat ad pœnitentiam proportionatam, imponendam eſſe, quam poſſit & velit portare, ne forte poſtea deterius peccet pœnitentiam infringendo. E contra ſi pœnitens petat aut libenter admittat pœnitentias majores & ſuo modo proportionatas, tales injungendæ ſunt. Hinc Gob. *num.* 472. dicit, integrum Roſarium utiliter injungi illis, qui quotidie illud orare ſolent, quamvis confiteantur ſola venialia; & idem eſt, ſi ſoleant Miſſam quotidie audire, & Miſſæ auditio injungatur, quia ſic opera iſta elevantur ad majorem ſatisfactionem. Aliquam tamen ſaltem levem pœnitentiam tenetur admittere pœnitens, alioquin cenſeri non debet eſſe diſpoſitus. Viva *ad prop.* 15. Alex. VII.

§. 11. Si Confeſſarius ſine juſta cauſa minimas injunga pœ- 1261
nitentias, nec libere pro officio ſuo admoneat pœnitentem, imprimis dat ipſi pœnitenti ſcandalum, qui datis advertet talem Confeſſarium ex humano reſpectu remittere de obligatione ſui officii: Deinde eſt cauſa novorum relapſuum, quia pœnitens ſic minus apprehendit gravitatem ſui peccati minuſque deterretur. Præterea cauſa eſt, cur poſtea diutius ardeat in purgatorio, ſi enim plura & majora opera injungeret, hæc vi Sacramenti elevarentur ad delendas magis pœnas.

§. 12. Ex dictis conſtat cavendum eſſe exceſſum in alteru- 1262
tram partem, & pœnitentiam injungendam eſſe, quæ ſit proportionata peccatis, non abſolute, ſed ſpectata ſimul pœnitentis diſpoſitione, facultate, utilitate, hoc enim ſpectare debet Confeſſarius, ut neque nimia indulgentia peccatis conniveat, nec nimio rigore peccatores abſterreat, neque per deſperationis præcipitia impellat, neque ad vitæ diſſolutionem fræna relaxet: *ſicuti enim*, inquit Petrus Bleſenſis ſupra, *confitenti neceſſaria eſt humilis & ſincera devotio, ſic Sacerdoti neceſſaria eſt circumſpecta diſcretio; bonis Samaritanus oleum effundit & vinum*. In dubio autem, quid magis profuturum ſit, inclinandum eſt in partem benigniorem, quia in ea minus eſt periculi, ut dictum eſt, & iterum dicetur *a n.* 1736. *Sapientis Medici eſt*, inquit S. Th. *in 4. diſt. 18. q. 2. a. 1. q. 3. a levioribus medicinis incipere & minus periculoſis:* Et *d. 19. q. 2. a. 3. q. 2. paulatim procedendum eſt, ut quam minus poteſt fieri, graviter ille, cui medicari volumus*.

Q. 173. *An pœnitentiæ debeant ideo eſſe ſuſpectæ, quod a Reli-* 1263
gioſis Mendicantibus imponantur? R. ita cavillatos eſſe quoſdam atque ſi Mendicantes non dent pœnitentias proportionatas: ſed Alexand. VIII. damnavit hanc 31. propoſ. *Parochianus poteſt ſuſpicari de Mendicantibus, qui de eleemoſynis communibus vivunt, de imponenda nimis levi & incongrua pœnitentia ſeu ſatisfactione ad quæſtum ſeu lucrum ſubſidii temporalis*. Propoſitionem illam e Gallia in Belgium tranſvexit Libellus, cui titulus, Theophilus Parochialis, editus ſub ementito nomine Ludovici de Pippre. Idem olim objecerat S. Bonaventuræ Guilielmus a S. Amore, cui reſpondet, ſi ideo adulatores ſunt Mendicantes Religioſi, etiam tales fuiſſe Chriſtum, & Apoſtolos, qui communiter vivebant eleemoſynis: imo tales eſſe Paſtores multos, qui ſine patrimoniis ad Beneficia vocati, brevi diteſcunt per oblata a fidelibus. Vide S. Bonav. *in apol. pauperum R. 4. c. 3.* Et Viva *ad prop.* 21. ab Alex. VIII. damnatam, ubi *a n.* 7. oſtendit, quod rigor antiquus in pœnis infligendis ante adventum Mendicantium exoleverit.

Q. 174. *An aliquando debeat, aut ſaltem poſſit imponi pœnitentia* 1264
publica? R. §. 1. Si id neceſſe foret ad tollendum ſcandalum, quod per peccatum datum eſſet, deberet imponi, ſecundum *Trid. ſeſſ. 24. c. 4. de Reform.* quia jam aliunde eſſet obligatio, & per hoc non cenſeretur manifeſtari peccatum, utpote jam antecedenter notum, ſed tantum reſipiſcentia & remotio ſcandali. Alias raro expedit imponere pœnitentiam publicam.

§. 2. Peccatoribus etiam occultis poſſe negari abſolutionem, ſi 1265
pœnitentiam publicam recuſent, docent cum aliis Morinus *de adminiſt. Sacr. pœnit. l. 5. c. 17. n. 7.* & Boſco *d. 7. ſect. 13. n. 196.* aliique plures cum Dic. *d. 14. n. 86.* idem dicunt, ſi hic & nunc judicaretur expedire ad terrendum, & corrigendum pœnitentem: & ita Catech. Rom. *de pœnit. c. 12.* dicit, quod etiam pro peccatis occultis gravioribus olim imponerentur pœnitentiæ publicæ. Sed pro hoc tempore contradicunt alii communiſſime cum Francol. in Cler. Rom. *p. 1. d. 7. n. 11. & 20.* hinc Caſtr. *tr. 23. p. 21. §. 2. n. 5.* ait: *Omnes conveniunt injuſtiſſime cogi pœnitentem ad pœnitentiam publicam pro peccato occulto;* ideoque Concilia, imo & Imperatores ſanxerunt, ut peccatis occultis occultæ tantum imponerentur pœnitentiæ. Conſonat Gob. *p. 2. n. 23. opuſc. De præceptis Decal. c. 19. Hoc*, inquit, *pro regula certa & documento ſalubri teneatur, ut nunquam pro peccato ſecreto vel occulto pœnitentia publica pœnitentibus injungatur*. Ratio eſt, quia eſt contra modernam conſuetudinem Eccleſiæ, modus autem adminiſtrandi Sacramentum Pœnitentiæ, quem jam tenet Eccleſia, non eſt abuſus ſed laudabilis uſus, uti conſtat ex prop. 18. damnata, quam *n.* 1230. retuli. Deinde S. Th. Nav. Suar. Bon. Con. Chapeav. *de caſ. Reſer. p. 1. c. 12. p. 4.* Averſ.

Averſ. *q. 13. ſ. 3.* docent per hoc revelari ſigillum ſaltem indirecte, & in genere: quiſquis enim de tali pœnitentia audiret, merito judicaret impoſitam eſſe ob grave peccatum occultum, atque ſic ad minimum confeſſio fieret odioſa.

Objic. Non ideo manifeſtatur delictum, quia homines credent ex devotione talem pœnitentiam publicam a pœnitente aſſumi. R. Si ita eſſet, non frangeretur quidem ſigillum, attamen facile oriretur ſaltem ſuſpicio prudens quod hoc pro pœnitentia ſit impoſitum, & ſic manifeſtabitur graviter deliquiſſe. Hinc Concilium Colonienſe apud Francolin. *n.* 22. ait, *Qua pœnitentia, etſi qui deliquit, non proderet ſpeciatim crimen ſuum, tamen ipſo facto confitebatur, & declarabat Eccleſiæ, ſe graviter peccaſſe*, eſt autem contra ſigillum, ſi manifeſtetur pœnitentem graviter peccaſſe: ergo.

1266 §. 3. Docuerunt aliqui ſalvo ſigillo potuiſſe aliquando confeſſarios deferre ad Epiſcopum enormia crimina; ſed id abſolute illicitum eſſe, dicetur *n.* 1975. Imo Rayn. *in Heter. t. 16. ſ. 2. p. 9. n.* 33. non omnino approbat factum S. Alberti Monachi, qui pœnitentes ſuos prius juramento aſtringebat, ut ad Epiſcopos irent, & eadem flagitia eis confiterentur; eſt enim durum nimis & alienum a conſuetudine Eccleſiæ ita cogi bis eadem confiteri.

1267 *Q.* 175. *Quænam pœnitentiæ ſint utiliores?* R. §. 1. Univerſim illæ ſunt utiliores, quæ ſunt magis accommodatæ ad hunc vel illum pœnitentem diſcrete affligendum & efficaciter emendandum. Hinc vix prodeſt longas orationes imponere illis, qui vix tempus habent orandi, aut aliunde obligati ſunt ad multum orandum, aut ſe accuſant de omiſſis ſæpe longis orationibus pro pœnitentia injunctis. Magis quoque conducunt pauca opera cum fervore, & in gratia facta, quam multa tepide & in ſtatu peccati mortalis. Itaque talibus injungendæ ſunt aliæ pœnitentiæ parvæ & efficaces, v. g. ut certa die aut certis feſtis confiteantur & communicent. Unde de myſterio, ad quod maxime afficitur, vel de materia, qua maxime terretur, per aliquod tempus quotidie meditetur aliquid. Ut librum aliquem legat efficacem pro ſuggerendis motivis ad hoc vel illud faciendum aut emendandum. Ut uſque ad proximam confeſſionem mane proponat cavere hoc vel illud peccatum, veſperi aut examen inſtituat, & ſi in eo deliquerit, conteratur, ſi non, proponat in craſtinum ſimiliter cavere, petens ad id gratiam Dei. Ut veſperi lecto accumbens cogitet ſe aliquando moriturum, & e lecto non ſurrecturum, mane evigilans omnium primo cogitet ſe aliquando a morte evocandum ad judicium & de tota vita redditurum rationem. Ut uſque ad proximam confeſſionem quoties hanc vel illam tentationem ſentiet, cogitet Deum ſibi præſentem, qui judicabit & ſevere puniet, ſi labatur. Ut quoties lapſus fuerit, ſtatim certam aliquam pœnam ſubeat, aut intra diem a lapſu confiteatur, &c.

1268 §. 2. Eleemoſyna eſt divitibus, avaris, injuſtis efficaciſſimum opus ſatisfactionis, quia pecunia eſt illis quodammodo ſanguis, & anima affectus inordinati; cavere tamen debet Confeſſarius, ne eleemoſynas velit ſibi vel ſuis applicari. Contra peccata carnis, ebrietatis, gulæ, valent macerationes corporis per jejunia, cilicia, caſtigationes, ſubtractione commoditatum, ſic enim igni ligna ſubtrahuntur. Contra peccata odii, invidiæ, iracundiæ, maxime valent opera humiliationis aut charitatis erga proximum, a quo eſt quaſi naturalis averſio. Denique cum omnia peccata ex amore proprio vel nimio appetitu delectationum ſuarum naſcantur, generale & utile remedium eſt, ut qui commiſit illicita in aliqua materia, in eadem etiam a licitis abſtineat.

1269 §. 3. Opus, ceteris paribus, eſt tanto magis ſatisfactorium, quanto magis eſt meritorium, ſecundum dicenda *n.* 1306. nam etiam meremur aliquam remiſſionem pœnæ, hinc cum actus fidei, ſpei, & charitatis, ſint maxime meritorii & plurimum conferant ad emendationem vitæ, utiliſſime pœnitentibus injungentur recitandi ex certis formulis. Putant Ant. Sucquet *in via vitæ l. 3. c. 1.* fontem omnis peccati, & relapſuum eſſe defectum fidei, non enim vive credimus, quæ fides catholica proponit, ſed tantum cognoſcimus humano aliquo, & veluti mortuo modo, atque ideo vel non ſupernaturaliter vel non ſatis efficaciter emovetur voluntas noſtra ad deteſtanda peccata, & emendandam vitam: quomodo enim poſſibile eſt, ſi homo ſupernaturaliter, & firme crederet Deum eſſe ſummum bonum, ut ita facile eum offenderet? ſi crederet peccatis deſtinatas eſſe pœnas æternas inferni, quomodo propter momentaneam voluptatem ſe illis addiceret? &c.

1270 §. 4. Monet S. Saleſius *Inſtruct. confeſſ. c.* 8. non expedire dare pœnitentias conflatas ex rebus diverſis, v. g. ut varias orationes recitet, tum jejunet, tum ſe flagellat &c. eo quod pœnitens facile eorum obliviſcatur aut pergat ſine fervore.

1271 §. 5. *Rayn.* ſupra ait, pars longe maxima pœnitentiæ eſt increpatio, quam Confeſſarius adhibet poſt audita peccata, perfundens pœnitentem utili rubore & optabili confuſione, ea quippe confuſio eſt admodum oneroſa pœnitenti, qui non poteſt tergiverſari, quia tenetur ſuamet confeſſione. Impoſita igitur a Confeſſario, ſi a pœnitente excipiatur patienter, habet rationem ſatisfactionis maxime efficacis ad abſtergendum reatum pœnæ etiam ex opere operato, ſecundum dicta *n.* 1236. Et videndum, ut increpatio ſit juſta, quando nempe cadit in gravia delicta: Imo etiam cum gravibus peccatoribus increpatio debet eſſe prudens & abſque convitio.

1272 §. 6. Notat *Rayn. a n.* 30. inutilem ac imprudentem fore pœnitentiam, ſi Confeſſarius conſuetudinario imponat non amplius relabi in peccatum conſuetudinis, hoc enim eſt illum de ſe nimis fragilem exponere periculo novæ mortalis malitiæ, & deberet ipſi imponi medicina pro emendando peccato, non ipſa peccati omiſſio, ad quam aliunde tenetur. Fatendum tamen eſt, poſſe, ſed raro, quaſi in pœnam admitti votum pœnitentis de non relabendo, ſi ſpes ſit ex occaſione voti efficaciorem cautelam eſſe adhibendum, ſed expedit non permittere votum niſi ad tempus, ut exploretur, an proſit necne.

1273 *Q.* 176. *Quid addendum circa obligationem pœnitentis in implenda pœnitentia?* R. ſeqq. §. 1. Quamvis S. Th. *in 4. diſt.* 20.

q. 1. ar. 3. q. 1. tantum dicat eſſe *conſulendum eis, qui Indulgentiam conſequuntur, ne propter hoc ab operibus pœnitentiæ injunctis abſtineant*, ideoque Mendo, Beja, Lugo *d. 27. ſ.* 1. aliique multi apud Averſ. *q. 13. ſ. 9.* & cum Vindice Gob. *ad prop. 26. n.* 20. dicant lucrantem pro ſe indulgentias liberari a pœnitentia per Confeſſarium injuncta; Oppoſitum tamen in praxi eſt tenendum, tum quia pœnitentia pertinet ad integritatem Sacramenti, tum quia nimis incertum eſt, an quis plene lucretur Indulgentias, & quamvis certo lucraretur, tamen hoc non impedit, quominus teneatur ad pœnitentiam, in quantum ordinarie ſemper eſt ſimul medicinalis ſeu præſervativa a relapſu, Confeſſarius enim obligare poteſt non tantum, ut Judex ad vindictam peccati, ſed etiam ut Medicus ad emendationem, ut recte Rodriq. Fill. Dicaſt. *d. 14. n.* 149. Viva *de Jubil. q. 5. a.* 1. cum Vaſq. Con. Lugo, Vindicem Gob. *ad prop. 27. & alios*.

Objic. Bonifacius VIII. dicitur in Extrav. *Antiquorum de pœn. & remiſſ.* noluiſſe per Confeſſarios in Jubilæo imponi pœnitentias vindicativas, ac inſuper declaraſſe pœnitentes faciendo opera injuncta pro Jubilæo, liberari ab omnibus antecedentibus pœnitentiis. R. De his nihil habet dicta Extravagans, ſed *Gloſſator* in illam, dicit Bonifacium poſtea interrogatum ita reſpondiſſe, quod tantum addit auctoritatem privati Doctoris, imo ex verbis ipſiuſmet *Gloſſatoris* intelligitur, in primis quod Bonifacius voluerit pro pœnitentia vindicativa injungi opera a ſe præſcripta, nempe viſitationes Eccleſiarum per 30. vel 15. dies continuos, &c. nam dicit ex mente Bonifacii, *nihil debent injungere ultra injunctionem hic poſitam*. Item: *Papa declaravit conſiſtorialiter, quod pœnitentiæ injunctæ etiam tolluntur per commutationem operis ſatisfactorii hic poſiti:* ergo ex mente Bonifacii hæ viſitationes debebant injungi pro pœnitentia & in eas fieri per hunc Confeſſarium commutatio prioris pœnitentiæ. Deinde ex ejuſdem *Gloſſatoris* verbis conſtat contra Lugo & alios, ſaltem ex mente Bonifacii nihil debere remitti de pœnitentia medicinali, nam expreſſe dicit: *Pœnitentia nedum eſt & ad remiſſionem pœnarum pro commiſſis, & omiſſis debitarum, ſed etiam ad cautelam futurorum, & quoad iſtud forſan poteſt pœnitentia injungi*. Denique quidquid ſit de Bonifacio, reliqui Pontifices nunc in bullis Jubilæi addunt communiter, ut pœnitentia ſalutaris injungatur: ergo explenda eſt a pœnitente.

§. 2. Quando confeſſio fuit invalida non eſt opus perſolvere 1274
pœnitentiam, cum nullum ſit Sacramentum, quod compleri poſſit, & alias teneretur pœnitens abſolvere duas pro iiſdem peccatis, Eſcob. Fagund. Boſco *d. 7. ſ. 13. n.* 367.

§. 3. Si pœnitentia injuncta fiat impoſſibilis, non obligat: nec 1275
opus eſt aliud ſubrogare, quia id non potes propria auctoritate, nec teneris eadem peccata de novo confiteri, Aver. *ſect. 6. §. 4.* Et idem eſt, ſi oblitus ſis, uti præter citatos a Buſemb. docent Sot. Nav. Amid. *d. 16. n. 96.* Averſ. §. *Quinto*, Arr. *d. 48. n. 33.* Spor. *n.* 552. contra multos antiquos, qui volunt, ſi per culpam ſis oblitus, debere confeſſionem repeti. *Nec obſtat*, quod prius Sacramentum non integre compleatur, *nam* ſufficiens excuſatio eſt, ne bis cogaris confiteri eadem peccata, a quibus directe abſolutus es. In utroque tamen caſu, ſi conveniri poſſet idem Confeſſarius, qui eſſet ſaltem confuſe memor ſtatus pœnitentis, petenda eſſet ab eo commutatio, ut ſic integraretur Sacramentum: imo etiam expedit apud alium Confeſſarium ſe accuſare poſtea de omnibus peccatis in genere, & petere tanto majorem pœnitentiam, ut quantum fieri poteſt hæc pœnitentia extendatur etiam ad peccata prioris confeſſionis, pro quibus impoſita erat pœnitentia, quæ nunc e memoria excidit.

§. 4. Si quis eadem peccata bis confiteatur, multi dicunt, ſa- 1276
tisfacere, ſi perſolvat alterutram pœnitentiam: Boſco *n.* 362. putat ex vi ſecundæ liberari a prima; & *n.* 357. probabiliter dixerat ſecundam eſſe complementum utriuſque Sacramenti. Hinc etiamſi quis ſine ſufficiente cauſa eadem peccata confiteretur ſecundo Confeſſario, ut ita ſe liberaret a pœnitentia injuncta a primo, Suar. Con. Lug. Averſ. *ſ.* 5. dicunt peccaturum niſi venialiter, ſi autem juſtam cauſam habeat, nullo modo peccat.

§. 5. Omittere materiam gravem injunctam pro mortali pri- 1277
ma vice confeſſo, eſt mortale: materia autem gravis eſt una Confeſſio vel Communio, quia utraque ſub mortali præcipitur ſemel in anno vel in Paſchate. Et idem videtur eſſe, ſi quis omittat Roſarium. Si tamen aliquis unam ex decem v. g. Communibus ſibi injunctis omitteret, probabile eſt peccaturum tantum venialiter, quia una reſpectu 10. videtur quid leve, maxime cum per reliquas novem poſſit obtineri prope idem finis. Ita Gob. & Steph. *d. 5. tr. 5. n.* 176.

§. 6. Omittere materiam levem injunctam pro mortalibus eſt 1278
veniale tantum, uti cum communi Averſ. *ſect. 6. §. Tertio*, contra J. Sanch. *d. 15. n.* 17. quia ſecundum dicta *l. 1. n.* 667. materia levis non eſt capax oblivionis gravis. Nec obſtat, quod Sacramentum maneat incompletum, *nam* eſt completum eſſentialiter, completio autem integralis per materiam levem non obligat niſi leviter ſecundum materiam.

§. 7. Si quis omittat pœnitentiam gravem injunctam pro veniali- 1279
bus vel pro mortalibus antehac confeſſis, docent Nug. Con. Fagund. Lug. & alii eſſe mortale, quia pœnitentia eſt de ſe gravis & Confeſſarius poteſt illam injungere: ergo ſicuti mortaliter peccat, qui materiam gravem voti non implet, quamvis voverit ex cauſa, item qui violat jejunium a Superiore præceptum ex fine de ſe non malo, ita & hic. E contra Nav. Sot. Palud. Ledeſ. Suar. Laym. Fill. aliique, quos citant, & ſequuntur Averſ. *q. 13. ſect. 6. §. Secundo*. Dian. *p. 3. t. 4. R. 102. & 136.* dicunt eſſe veniale tantum, quia hæc materia, in quantum eſt gravis, non eſt neceſſaria, cum Confeſſarius neque ſub gravi peccato, neque materiam gravem teneatur pro talibus peccatis imponere: ergo materia quæ neceſſaria eſt reſpectu peccatorum pœnitentis, eſt tantum levis: ergo hanc omittere erit tantum veniale. Ad exempla oppoſita de voto & præcepto, dant diſparita-

tem,

tem, quod vovens ſine ulla cauſa poſſit ſibi imponere obligationem gravem, uti & Superior ſubdito, non habita occaſione ullius culpæ. E contra Confeſſarius non poſſit imponere obligationem pœnitenti, niſi adſit culpa, nec imponere poſſit obligationem gravem, niſi materia neceſſaria hujus abſolutionis ſit gravis, cum debeat obligare ut Judex proportionate ad materiam neceſſariam gravem vel levem. Utraque ſententia eſt probabilis.

1289 §. 8. Cui injunctum eſt, ut oret, v. g. ſeptem Pſalmos pœnitentiales, poteſt orare ſtando vel ambulando. Si injunctum ſit, ut oret flexis genibus, Diana *R.* 55. Dic. *d.* 14. *n.* 81. Averſ. *ſ.* 3. §. *Septimo*, Tamb. *de conf. l.* 4. *c.* 2. *n.* 14. putant fore mortale omittere genuflexionem, quia hæc videtur eſſe res gravis ſpectans ad ſubſtantiam moleſtiæ. Sed de hoc vehementer dubito, nam flectere ad tempus, quo recitantur illi pſalmi, non videtur eſſe moleſtia tanta, ut ſi quis negligat, peccet mortaliter: E contra tamen putarem eſſe moleſtiam gravem, ſi deberet orare expanſis brachiis. Similiter ſi injungeretur alicui jejunium in pane, & aqua, videtur peccaturus mortaliter, ſi jejunaret tantum more Eccleſiaſtico quia illa circumſtantia addit notabilem difficultatem.

1281 §. 9. Si confeſſarius injunxerit pœnitenti, ut per 15. dies quotidie duas Miſſas audiat, non ideo tenetur die feſtivo tres audire. Si injunxerit omni die per menſem Miſſam, ſatisfacit die feſtivo audiendo unicam, Dian. Averſ. §. *Unde*, Amic. *c.* 16. *n.* 90. Si injunxerit eodem die duas Miſſas, quamvis Maj. Ledeſm. Sanch. putent eum ſatisfacere, ſi audiat duas ſimul, quod Amic. *n.* 111. vocat probabile, tamen ordinarie præſumi debet voluiſſe eas audire ſucceſſive. Si injunxerit eleemoſynam, ſatisfaciet, ſi det extreme indigenti, Laym. Lug. Gob. Sporer *n.* 544: Non tamen ſi det parenti vel alteri propinquo, cui tenetur ex juſtitia ſuccurrere, quia tum non cenſetur eleemoſyna, Lug. Amic. *n.* 90.

1282 §. 10. Si materia pœnitentiæ injunctæ ſit diviſibilis, quamvis pars ejus major adimpleri non poſſit, debet adimpleri pars licet minor, ut colligitur ex paritate de Horis Canonicis, nam Inn. XI. damnavit hanc 54. prop. *Qui non poteſt recitare Matutinum & Laudes, poteſt autem reliquas Horas, ad nihil tenetur, quia major pars trahit ad ſe minorem*. Ratio generalis eſt, quia licet quis non poſſit ſolvere totum, tamen tenetur ad partem, quam ſolvere poteſt. Et ratio a priori eſt, quia quando materia eſt diviſibilis, mens præcipientis tendit diviſibiliter, ſecundum naturam materiæ, cujus ſingulæ partes faciunt ad finem intentum. Hinc videtur probabilius contra Dian. *p.* 9. *t.* 9. *R.* 54. Jo. Sanch. *d.* 15. *n.* 3. ſi alicui ſit injunctum, ut jejunet in pane & aqua, ſi ſic non poſſit, teneri more Eccleſiaſtico, quia manet ſubſtantia jejunii, ſeparabilis ab illa circumſtantia.

1283 §. 11. Pœnitentia, per ſe loquendo, debet perſolvi per ipſum pœnitentem, nam Alex. VII. damnavit hanc 15. prop. *Pœnitens propria auctoritate ſubſtituere alium ſibi poteſt, qui loco illius pœnitentiam adimpleat*. Unde audiri jam non debent Palud. & alii apud Lugo *d.* 25. *n.* 59. qui putarunt poſſe tum ſaltem perſolvi per alium, ſi pœnitens tempore illo velit occupari in actione Deo magis grata, aut ſi mandet fieri per alium ſanctiorem, cujus opus erit magis ſatisfactorium; nam recte contradicunt Mendo *d.* 10. *n.* 105. Viva ad prop. iſtam damnatam, quia obligatio adimplendi pœnitentiam, uti audiendi Miſſam ac legendi Horas, eſt perſonalis, & ideo etiam *Florent. & Trid.* dixerunt actus pœnitentis eſſe materiam hujus Sacramenti.

1284 §. 12. Confeſſarius poteſt concedere, ut pœnitentia per alium perſolvatur, S. Th. S. Bonav. Sot. Silv. Ang. Suar. Tann. Averſ. *ſ.* 4. §. *Denique*. In quo caſu Suar. Fagund. Præpoſ. Fill. & alii cum Arr. *d.* 148. *n.* 12. putant actiones alterius perſolventis poſſe dici ſatisfactionem, & prodeſſe pœnitenti ex opere operato, licet fierent in peccato mortali, ſicuti Miſſa ex opere operato prodeſt procuranti illam, licet celebretur ab impio Sacerdote. Sed contradicunt *Vaſq. Con. Laym. Bon. Amic. Luc. Dic. Averſ.* dicentes nos aliunde ſcire, quod Miſſa pro alio oblata habeat hunc effectum, quare fundamentum non eſt dicendi quod actio aliena tanquam pars Sacramenti Pœnitentiæ, quod ſuſcipio, poſſit mihi applicari ad effectum ex opere operato. Et ideo videtur probabilius dici, quod pars materialis integrans Sacramentum ſit ipſa procuratio, qua pœnitens facit, ut alter ſecundum voluntatem Confeſſarii peragat illud opus pro ipſo, hoc autem alterius opus non ſit pars Sacramenti, nec aliquid cauſet ex opere operato.

1285 §. 13. Multo magis poteſt pœnitentia perſolvi per alium ſi opus ab alio factum cenſeatur fieri ab ipſo pœnitente, uti eleemoſyna, perinde enim eſt, ſive aliena manu, cum præcipue intendatur, ut privet ſe re ſua ad ſublevationem pauperis. Et idem eſt, ſi ipſi impoſita ſit reſtitutio, poteſt enim æque per alium fieri.

1286 §. 14. Probabilius eſt, quod pœnitentia ſacramentalis perſolvi debeat ex aliqua intentione ſatisfaciendi pro illa, quia ut ex opere operato aliquid efficiat, debet eſſe aliquid pertinens ad Sacramentum, & ratione illius ſuſcepti cauſare ſuum effectum: non videtur autem eſſe aliud pertinens ad Sacramentum, niſi expleatur cum aliqua intentione ſaltem virtuali reflectente ad Sacramentum, vel ad impoſitionem Confeſſarii, Vaſq. Dic. *n.* 189. Palav. *a n.* 280. Mendo *q.* 4. Averſa *q.* 3. *ſect.* 6. §. *Nono*, contra Sanch. Lugo *a n.* 37. Boſco *d.* 7. *ſ.* 13. *a n.* 237. *& alios*. *Nec obſtat*, quod aliis præceptis ſatisfiat, v. g. die feſtivo, ſi Miſſam audias, licet ignarus aut immemor feſti, *nam* ejuſmodi præcepta tantum poſtulant poni opus ex quacumque intentione, imo licet adeſſet intentio per talem actionem non ſatisfaciendi, adhuc ſatisfaceres, uti dictum eſt *l.* 1. *n.* 693. Oppoſitum eſt in actionibus ſacramentalibus, nam ſi antehac voveras ſemel audire Miſſam, & etiam antehac pro pœnitentia unam Miſſam tibi injunxerat Confeſſarius, ſi hoc die feſto audias Miſſam immemor voti, pœnitentiæ, & feſti, omnes dicent te ſatisfeciſſe præcepto de Miſſa die feſto audienda, non item pro obligatione voti vel pœnitentiæ ſacramentalis, nam non poteras per unicam Miſſam ſatisfacere utrique huic obligationi, uti ſuppono ex declarata tibi voluntate Confeſſarii. Nec ratio eſt dicendi, quod pro hac obligatione potius ſatisfeceris quam pro illa, niſi adfuerit intentio determinans ad hunc vel illum finem: ergo. Hinc videtur dicendum eſſe contra *Suar. & Mendo* nequidem ſufficere, ſi poſtea intra tempus, quo tale opus fieri debebat, velit per illud ſatisfeciſſe pro pœnitentia, nam hæc voluntas ſequens habet ſe per accidens, nec poteſt facere, ut opus præteritum fuerit aut nunc fiat aliquid pertinens ad Sacramentum.

§. 15. Si Confeſſarius non determinaret tempus, quo perſol- 1287
vi deberet pœnitentia, mens ejus præſumitur eſſe, ut perſolvatur primo tempore, quo commode fieri poterit, quia ſecundum dicta *l.* 1. *n.* 587. *in omnibus obligationibus, in quibus dies non ponitur, præſenti die debetur*, *Reg.* 14. *ff. de Regulis juris*, ubi per To *præſenti die* intelligitur primo quoque tempore.

§. 16. Diu differre penitentiam ſine cauſa, v. g. ad medium 1288
annum, communiter cenſetur mortale, maxime ſi pœnitentia fuerit medicinalis, quia cum Confeſſarius præceperit ad præſervationem a relapſu, voluit nunc adhiberi, quando erat periculum. E contra ſi fuerit penitentia vindicativa tantum, non videtur eſſe mortale ad menſem differre.

§. 17. Cui injunctum eſt, ut per annum omni menſe confi- 1289
teatur, putat Lugo *d.* 25. *n.* 97. peccare mortaliter, ſi vel per diem differat ultra talem menſem, ſed recte contradicit Averſ. *q.* 13. *ſ.* 6. præſumitur enim mens Confeſſarii eſſe, ut tum ſequente menſe bis confiteatur. Unde ſi occaſione feſti, Indulgentiæ vel Jubilæi differret ad octo dies in alterum menſem, docent Dian. Caſtr. J. Sanch. *d.* 13. *n.* 9. nullo modo peccaturum, quod magis valet, ſi anticipet, uti notat *Averſ.*

§. 18. Qui juſſus eſt jejunare pro pœnitentia hac die Veneris, 1290
& jejunat die ſequente, aut communicare proxima Dominica, & differt ad octiduum, ordinarie peccat tantum venialiter, quia plerumque præceptum Confeſſarii cadit magis in rem ipſam præſtandam quam in tempus præfixum, Dian. *p.* 9. *t.* 7. *R.* 57. Spor. *n.* 577. Ideoque recte notant Auctores cum Averſa ſupra & Mendo *d.* 10. *n.* 97. non ceſſare obligationem jejunandi quamvis tranſierit illa dies Veneris, quæ ſtatuta erat non ad terminandam ſed urgendam obligationem. Si tamen alicui injunctum ſit, ut jejunet omni die Sabbati in honorem B. Virginis, aut ut communicet omni feſto B. Virginis, putant Con. Gob. Spor. ſupra, ſi talem diem negligat, non teneri alia die, quia mens Confeſſarii videtur fuiſſe, alligare opus tali diei. Sed recte notat Mendo, ſi Confeſſarius unicum tale opus pro una vice injunxerit, non eſſe præſumendum, quod voluerit alligare diei, niſi ſubſtituerit aliud opus exequendum in caſu, quo alterum tempore præfixo non fieret; quia præſumi non debet, quod Confeſſarius voluerit Sacramentum manere incompletum, quod fieret, ſi tum deſineret obligatio ad omnem penitentiam, hinc debebit alia die explere. Et in pleriſque horum conſentiunt etiam Lugo, & Dic. *d.* 14. *a n.* 55.

§. 19. Poteſt ſatisfieri penitentiæ eodem tempore, quo ſatisfit 1291
alteri præcepto vel obligationi, dummodo unum opus non excludat aut impediat alterum, ſic qui pro penitentia tenetur orare Roſarium, ſatisfacit orando ſub Miſſa, ad quam tenetur die feſto, vel ex voto, quia oratio Roſarii non tollit, ſed maxime convenit attentioni ad Miſſam.

Q. 77. Quid addendum ſit circa commutationem penitentiarum 1292
in confeſſione injunctarum? R. ſeqq. §. 1. Pœnitens non poteſt ſua auctoritate penitentiam permutare in aliquid melius, uti habent Auctores cum Buſemb. ſupra, idem docent Averſ. *q.* 13. *ſeſſ.* 8. Arr. *d.* 48. *ſeſſ.* 5. Amic. *d.* 16. *n.* 54. Tamb. *de Confeſſ. l.* 4. *c.* 3. §. 1. *n.* 15. Gorm. *p.* 2. *n.* 339. Dic. tamen *d.* 14. *n.* 134. non audet oppoſitam ſententiam appellare parum probabilem; ſed rationes noſtræ videntur claræ. 1. Quia reus non poteſt ferre circa ſe ſententiam, nec mutare pœnam ſibi a judice injunctam, uti nec ſubditus opus ſibi injunctum a Superiore, alioquin poſſet quis ſimiliter loco Miſſæ audiendæ velle communicare, loco jejunii velle confiteri, &c. 2. Id, in quod commutabit, non erit ſatisfactio integrans Sacramentum, nec erit ſacramentalis, nec remittet pœnas ex opere operato, quia non veniet a poteſtate clavium: ergo. *Nec obſtat*, quod aliquis poſſit ſuum votum commutare in melius, quia obligatio voti erat ab ipſomet vovente, qui etiam ab initio per votum intendebat id, quod eſt melius, ideoque poteſt illud ſibi ſubſtituere.

§. 2. Communiſſima ſententia eſt cum Arr. *n.* 25. contra Va- 1293
lent. & Tann. quod alius Confeſſarius non poſſit extra confeſſionem mutare penitentiam a priore Confeſſario injunctam, & ſecundum Lugo *n.* 110. oppoſitum non eſt probabile, quia extra confeſſionem, & reſpectu confeſſionis, quam non audivit, non habet plus poteſtatis, quam laicus.

§. 3. Sot. Vaſq. & alii docent penitentiam ab uno Confeſſario 1294
impoſitam non poſſe minui aut mutari per alium, etiamſi pœnitens apud hunc repetat peccata, ob quæ fuit impoſita, quod Jo. Sanch. *d.* 14. *n.* 19. defendit tanquam abſolute verum ſpeculative, tum quia unus Judex, qui ſuperior non eſt, non poteſt ultimam, & definitivam alterius ſententiam mutare aut reformare, cum par in parem non habeat juriſdictionem, in hoc autem foro omnes ſunt pares; tum etiam quia primum Sacramentum nunquam integre compleretur. E contra poſſe, ſi peccata repetat, tenet ſententia communis cum Silv. Suar. Lugo, Fagund. Arr. *n.* 26. Dicaſt. *a n.* 116. Averſ. *ſupr.* dicitque *Becanus* eſſe in praxi ſecurum; Quod tenet Bon. & alii communiter cum Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 137. Dicaſt. *n.* 148. Lug. *n.* 114. Arr. *n.* 29. contra *Zerolam*, quamvis injuncta pœnitentia fuiſſet medicinalis, ſi non ſit abſolute neceſſaria, aut ſi ſubſtituatur ſimiliter medicinalis. Hoc ipſum dicunt, licet penitentia a Confeſſario ſuperiore impoſita eſſet, quia præſcindendo a reſervatione peccatorum, habent Confeſſarii æqualem poteſtatem ad ligandum & ſolvendum: ergo etiam ad mutandam penitentiam, uti recte Beja *p.* 1. *caſu* 15. & Gorm. *n.* 341. poſterior enim Confeſſarius eſt velut ſucceſſor primi: ergo ſicuti poſſet primus mutare, ita & poſterior: ideoque earum poſtrema impleta cenſebitur compleri utrumque Sacramentum, quia

prior quaſi tranſit in ſecundam. Hoc ipſum fieri poſſe tenent Henr. Bon. J. Sanch. *a n.* 13. Dicaſt. *n.* 120. etiamſi pœnitentia fuiſſet a ſuperiore impoſita propter peccata reſervata, quod probabile eſſe fatetur Amic. *n.* 49. Contradicunt tamen Suar. Lug. *n.* 105. Arr. *n.* 30. Beja *ſup.* Gorm. *n.* 349. Averſa, quia inferior non poteſt mutare præceptum ſuperioris: ſed Dic. reſpondet, cum ſemel ſublata ſit reſervatio, æqualem eſſe in omnibus Confeſſariis poteſtatem.

1295 §. 4. Si pœnitens non repetat priora peccata apud ſecundum Confeſſarium, Suar. Vaſq. Con. aliique multi cum Lugo *n.* 107. & Averſa negant hunc etiam in confeſſione poſſe mutare pœnitentiam, quia nullus Judex poteſt agere circa aliquid, quod ad ſuum ribunal delatum non eſt: ergo tantum poterit declarare pœnitentiam fuiſſe aut eſſe irrationabilem vel impoſſibilem, quod etiam quivis alius prudens facere poſſet; e contra ſi petatur commutatio, etiam ideo quia prior nunc nimis difficilis eſt, docent Nav. Tolet. Herinq. Rodriq. Sa, Laym. Dian. Gob. March. Beja, Spor. *ſupra* n. 589. aliique multi apud Boſco *d.* 7. *ſeſſ.* 13. *n.* 552. *&* 359. poſſe hunc alium Confeſſarium in confeſſione eam mutare, quia licet judicare non poſſit de peccatis præteritis ſibi incognitis, tamen cum pœnitens ſe etiam ipſi ſubjiciat, videtur habere poteſtatem judicandi, an nunc expediat ipſi ea pœnitentia, necne. Prima ſententia eſt longe probabilior; hinc ſecundam eſſe improbabilem dicunt J. Sanch. *d.* 14. & Arr. *n.* 28. quamvis Lugo *n.* 109. fateatur eſſe in praxi probabilem ſaltem per principia extrinſeca.

1296 §. 5. Ut alius Confeſſarius poſſit mutare pœnitentiam, fatentur omnes communiter non requiri omnino exactam repetitionem peccatorum, ſed ſufficere aperire præcipua, ob quæ talis pœnitentia injuncta erat; & fortaſſe ſufficit, inquit *Averſa*, dicere, quod ob ſimilia, qualia nunc confitetur, talem acceperit pœnitentiam.

1297 §. 6. Idem Confeſſarius poteſt in alia confeſſione pœnitentiam mutare quocumque poſtea tempore, dummodo recordetur ſtatus pœnitentis, & in confuſo peccatorum, ob quæ impoſita fuit, uti tenent omnes communiter; ſicuti Judex poteſt moderari pœnam a ſe dictatam, quamdiu executioni non eſt data.

1298 §. 7. Suar. Con. Averſa, Amic. *n.* 45. J. Sanch. *n.* 10. Dicaſt. *n.* 128. dicunt nequidem eumdem Confeſſarium poſſe extra confeſſionem mutare pœnitentiam, licet recordetur ſtatus pœnitentis, quia nullam habet poteſtatem clavium, niſi dum ſedet in ſuo tribunali, & agit partes Confeſſarii, quas non agit, niſi quando tractat de abſolutione danda, aut poſt hanc intra tam breve tempus, ut adhuc cenſeatur durare actus judicialis, uti limitant multi apud Lugo *n.* 111. qui *n.* 112. cum Salas probabiliter concludit poſſe etiam quocumque alio poſtea tempore, dummodo adhuc habeat memoriam confuſam peccatorum, quæ ſufficeret ad imponendam pœnitentiam; & conſentiunt Arr. *n.* 31. Haun. *l.* 4. *n.* 1045. quia quamdiu pœna impoſita non eſt impleta, Judex habet jus agendi circa ejus impletionem: ergo etiam circa immutationem, ſi reus petierit.

1299 §. 8. Ut commutatio fiat, ſive ab eodem ſive a diverſo Confeſſario, debet hic ſcire de hoc, & velle commutare, quia quamdiu non revocatur obligatio ad priorem pœnitentiam, illa manet in poſſeſſione. Lug. *n.* 103. Averſ. *ſupr.* Arr. *n.* 33. tamen Dic. *n.* 119. putat non eſſe improbabilem, quod confitens eadem peccata poſſit tacere, & poſtea peragere pœnitentiam, quam voluerit, primam aut ſecundam tantum: Et tum ſaltem, quando Confeſſarius ſcienter commutavit, v. gr. jejunium in orationem, docent Suar. Regin. Leſs. Dic. *n.* 131. Boſco *n.* 360. contra *Lugo*, liberum eſſe pœnitenti alterutram facere, quia commutatio erat in favorem, & poſterior materia non eſt ſubſtituta abſolute, ſed ſub conditione, ſi nolit priorem.

1300 §. 9. Cauſa ſufficiens in commutatione minuendi pœnitentiam eſt ſecundum *Lohner*, ſi pœnitens a tempore impoſitæ pœnitentiæ lucratus ſit aliquas Indulgentias, item ſi interea multa bona opera fecerit, ſi cum majore fervore aut cum minori periculo peccandi executurus eſt hanc novam materiam &c.

ARTICULUS II.

1301 *De ſatisfactione per Indulgentias.*

§ 1.

Quid ſit Indulgentia, & quid ad eam requiratur?

,, RESP. I. Indulgentia eſt gratia, qua certo aliquo opere, quod concedens præſcribit, præſtito, debita Deo pœna temporalis (non autem culpa) extra Sacramentum, Sacrificium, & martyrium, per applicationem ſatisfactionum Chriſti, & Sanctorum, remittitur: idque vel per modum abſolutionis erga ſubditos Eccleſiæ, vel nudæ ſolutionis erga non ſubditos, ut defunctos & catechumenos, quibus proinde tantum dantur Indulgentiæ per modum ſuffragii. Suar. Con. Fill. Sanctar. Bon. *p.* 6. *q.* 1. *p.* 1.

,, Reſp. II. Ad valorem Indulgentiæ, requiritur cauſa pia, & rationabilis, eaque, ut habet ſententia communior, Suar. & aliorum, proportionata effectui, & quantitati Indulgentiæ, ſaltem ſecundum concedentis prudentem æſtimationem, petenda non ex operis tantum difficultate, ſed fine intento, & operis ad eum utilitate. Ratio deſumitur ex natura diſpenſationis bonorum, quæ ſine cauſa ab inferiore facta non valet, & eſt diſſipatio. *Auct. cit.*

,, Reſp. III. Ad lucrandas Indulgentias requiruntur hæ conditiones. 1. Ut ſit baptizatus. 2. Ut ſit ſubditus concedentis. 3. Ut non ſit ligatus excommunicatione majore, ut habet communis: quia hæc privat communione bonorum ſpiritualium. 4. Ut ſit in gratia, ſaltem, tunc quando opus præſcriptum completur: quia pœna non remittitur ante culpam. 5. Ut opus injunctum moraliter totum, & integre impleatur. 6. Ut opus præſcriptum ſit honeſtum, ſaltem ex objecto: nam ſufficit vitiatum ex fine inhoneſto veniali, vel ex alia circumſtantia prava (ut docent *Suar. & alii comm.* contra *Con.*) ſaltem ſi nihilominus conducat ad finem Pontifici propoſitum, ut limitat *Laym.* Ratio prioris eſt, quia illud opus plerumque complet cauſam Indulgentiæ, quæ debet eſſe pia. Ratio poſterioris: quia ratio injuncti operis, eſt aſſecutio finis intenti a Pontifice, v. Laym. Bon. *d.* 6. *q.* 1. *p.* 5. *Unde reſolves*

,, I. Indulgentiis etiam frui poteſt, qui eas conceſſit.

,, II. Non expirant morte concedentis, cum ſint gratiæ: nec, ut habet *Sa*, ante notitiam revocationis.

,, III. Etſi intelligendæ ſint, ut ſonant, cum tamen ſint gratiæ, large ſunt interpretandæ (niſi ſint de pœnitentiis injunctis, ut ex Henr. &c. notat Amicus *d.* 20. *n.* 77.) ſervata tamen verborum proprietate. Unde cenſendæ ſunt perpetuæ, ſi datæ ſunt ſine temporis reſtrictione.

,, IV. Etſi data pro articulo mortis, ſecundum Sa expiret, quando ſemel eſt accepta, contrarium tamen eſt probabile, ob rationem datam. Illa autem non requirit applicationem Confeſſarii aut alterius miniſterium. Quint. *in append. t.* 9. *d.* 3. Expedit tamen moribundos ad invocationem nominis JESU & MARIÆ ſæpius excitare, ſimulque in memoriam revocare intentionem lucrandi iſtas Indulgentias. *Ibid. d.* 4. Probabile enim eſt, ſi habet plures imagines, grana, roſaria, &c. benedicta, poſſe (ſive intuitu ejuſdem confeſſionis, ſive diverſarum) toties lucrari, quoties nomen JESU repetierit, vel præſtiterit opus requiſitum. *Ib. d.* 6. ex *Suar. Gran.* &c. Sufficit autem ad eas lucrandas quodvis tempus, in quo verificatur mortis articulus, etſi pluribus diebus ab ipſa morte abſit. *Ib. n.* 5.

,, V. Poſſunt moribundi plures Indulgentias plenarias, ob plures titulos conceſſas ſimul lucrari; v. gr. qui habet plura roſaria, vel grana, cruces, imagineſque, quibus ſint applicatæ, vel titulo ſuæ Religionis, Confraternitatis, &c. dummodo non requirant certa opera pro ſpeciali neceſſitate applicanda, Quint. *d.* 4. Idque, etiamſi eas, vel earum aliquas ignoret, aut non recordetur. *Ib.* ex *Lug. Dian.* & aliis 6. contra *Rodriq. Trull. &c.*

,, VI. Requiritur autem, ut moribundus crucem, granum, imaginem, &c. ſecum habeat in articulo mortis, ut ratione illius lucretur: & quidem ut tutius ac certius obtineat, ejus habeat dominium ſeu poſſeſſionem, & apud ſe teneat. Non tamen eſt neceſſe, ut collo appenſa, brachio obvoluta, manuve apprehenſa ſit (etſi aliquo horum modorum habere ſit tutius) ſed ſufficit eſſe in lecto, vel juxta moribundum; licet ipſe nec videat, nec tangat, nec ſciat, aut recordetur ſe habere, niſi aliud exprimatur. Sufficiet etiam habere commodata, ſeu quoad uſum (præſertim ſi id in ipſo Indulto exprimatur, ut in S. Caroli Borromæi, & quinque Sanctorum ſit) Neque neceſſe eſt retinere, donec expiret (etſi & hoc ſit tutius) ſed ſufficit in aliquo mortis articulo habere, in eoque nomen JESU (ſi hoc requiratur) invocare, *ibid. d.* 6.

,, VII. Conceſſæ vivis, non poſſunt applicari defunctis, niſi id exprimatur, quia pendent a voluntate concedentis.

,, VIII. Probabile eſt, conceſſam pro certo tempore poſſe ſæpius obtineri, repetendo opera præſcripta, v. g. eodem die, niſi addita ſit reſtrictio, quia favores ſunt ampliandi. Ita Henriq. & Rodriq. Contrarium tamen videtur probabilius, ob voluntatem concedentis contrariam rationabiliter præſumptam. V. Lugo *d.* 27. *a n.* 95.

,, IX. Etſi conſultum ſit, ut opera omnia fiant in gratia, id tamen non videtur ſimpliciter neceſſarium: Laborandum tamen eſt Concionatoribus, & Confeſſariis, ut cum Indulgentiæ promulgantur, populum ad ſeriam confeſſionem excitent.

,, X. Ut quis lucretur pro defunctis, probabiliter non requiritur, ut ſit in gratia, quia tantum ponit opus tanquam conditionem, quo poſito, Pontifex applicat defuncto Indulgentiam, ſive ſatisfactiones Chriſti, & Sanctorum. Ita Eſc. *t.* 7. *E.* 5. *c.* 7. *n.* 45. ex Suar. & Præp. *in* 3. *p. q.* 14. *dub.* 10. *n.* 93. Contrarium tamen docet Lug. *n.* 75. requirens ſtatum gratiæ ſaltem in fine operis, quæ ſententia tutior eſt.

,, XI. Opus præſcriptum dum fit, debet eſſe utile ad finem a concedente intentum; qualis eſt, v. g. eleemoſyna præſcripta pro redemptione captivorum, etſi fiat cum, aut in peccato, (modo aliud opus ei injunctum & præſcriptum, in gratia fiat, v. Lug. *n.* 84.) non autem oratio, præſcripta ad placandum Deum, ſi ipſamet ſit peccatum ex mala circumſtantia, uti nec jejunium ſi te inebries, item nec viſitatio Eccleſiarum ſine devotione. Ita Laym. Bon. & alii.

,, XII. Poſſunt uno, & eodem opere plures Indulgentiæ, diverſis viis conceſſæ, lucrifieri, ſi opus ſit æque utile ad finem utriuſque Indulgentiæ, nec ſit iterabile intra idem tempus; uti jejunium vel Communio. Ita Præp. & Laym.

,, XIII. Non lucrantur Indulgentias, I. Qui ex impotentia vel ignorantia, ſive totum opus præſcriptum, ſive notabilem ejus partem omittunt, v. g. ſi puer vel ſenex non jejunet niſi tamen ob gravem difficultatem hoc opus ei in aliud eſt commutatum. Henr. Caj. Bon. *p.* 2. *n.* 16. II. Qui opera injuncta alio loco, tempore, vel ordine perficit, quam præſcriptum eſt; vel per alium, qui fuerit cauſa principalis, ut ſi per alium jejunarit, Eccleſias viſitarit, Nav. Regin. *l.* 7. Bon. *l. c.* III. Qui famulo tradidit eleemoſynam erogandam quam is retinuit, ut habet Bonac. ex multis, contra Sa. IV. Qui aliquid omittit, quod ſecundum ſententiam probabilem, vel etiam probabiliorem, non eſt neceſſarium, ſi tamen ſit neceſſarium reipſa, quia communis error non ſupplet defectum. Ita Bon. ex Suar. Sanch. & aliis.

,, XIV. Non obſtat effectui indulgentiæ, I. Etſi ex opere requiſito modicum quid omittatur, v. g. ceremonia in ſacro, vel ſi parum comedas in jejunio; quia opus ponitur moraliter integrum. II. Si opus requiſitum præſtes per alium habentem ſe ut inſtrumentum, v. g. in eleemoſyna danda, Bon. *l. c.* III. Si eleemoſynam des exiguam; niſi tamen in Bulla exprimatur, dandam eſſe pro cujuſque facultate: tunc enim major danda eſt a divite, quam alio: Ita Fill. Suar. Sa & alii. IV. Si Eccleſiam viſitandam non poſſis ingredi, ob hominum multitudinem, dummodo oratio fiat ante fores, vel in cemeterio, Bon.

,, V. Etſi

navit ſequentes propoſitiones : 16. *Ordinem præmittendi ſatisfactionem abſolutioni induxit non politia aut inſtitutio Eccleſiæ, ſed ipſa Chriſti lex & præſcriptio, natura rei idipſum quodammodo dictante*. 17. *Per illam praxim mox abſolvendi ordo pœnitentiæ eſt inverſus*. 18. *Conſuetudo moderna quoad adminiſtrationem Sacramenti Pęnitentiæ, etiamſi eam plurimorum hominum ſuſtentet auctoritas & multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominus ab Eccleſia non habetur pro uſu ſed abuſu*. 22. *Sacrilegi ſunt judicandi, qui jus ad Communionem percipiendam prætendunt, antequam condignam de delictis ſuis pęnitentiam egerint*. Conſtant hæc omnia etiam ex Catechiſmo Romano, *de pęnitent. Sacram. c.*12. *n.*1. *Antiquiſſimæ Eccleſiæ uſu receptum eſt, ut cum pęnitentes a peccatis ſolvuntur, pęna aliqua eis irrogetur, cujus pęnæ ſolutio ſatisfactio vocari conſuevit*. Nec deſunt rationes; nam imprimis ita ſemper præmittendo ſatisfactionem, pœnitens ſemper exponeretur periculo æternæ damnationis, ſi nempe non habens perfectam contritionem ſine abſolutione moriatur. Deinde pœnitentia, quæ impletur ante abſolutionem, forte non eſt ex opere operato remiſſiva pœnarum, uti dicetur *n.* 1236. aut quamvis ſit accedente abſolutione, tamen ex opere operantis, qui ſæpe remanet in ſtatu peccati habitualis, nihil de condigno meretur : ergo nocetur pęnitenti.

1231 §. 2. Ex dictis ſequitur non prærequiri probationem vitæ emendatæ, quidquid putaverint ſimiles Rigoriſtæ dicentes per emendationem explorandum eſſe, an pœnitens habuerit verum dolorem, necne, dicunt enim probationem veri doloris eſſe exhibitionem boni operis, ſecundum illud Chriſti, *Ex fructibus eorum cognoſcetis eos*, Matth. 7. v. 20. *ſed contra eſt*, quod aliunde ſatis colligi poſſit, an deſit verus dolor, necne. Deinde univerſalis praxis Eccleſiæ eſt contraria : ergo plane imprudenter hoc requireretur. Denique hoc ipſum eſt ſpecialiter contra finem Sacramenti, cujus gratia per abſolutionem cauſata debet juvare ad emendationem vitæ : ergo male prærequireretur emendatio ante abſolutionem. His omnibus non obſtantibus dicam poſtea a *numer.* 1764. abſolutionem aliquando differi poſſe & debere.

1232 *Q.* 171. *Quid præterea ſit notandum circa ſatisfactionem ſive pęnitentiam, quæ in confeſſione injungitur?* R. ſeqq. §. 1. Eſt conforme inſtitutioni Chriſti, ut ſatisfactiones a Confeſſariis imponantur Pęnitentibus, nam *Trid. ſ.* 14. *can.*14. *de pęnit.* ait, *Si quis dixerit, ſatisfactiones, quibus pęnitentes per JESUM Chriſtum peccata redimunt, non eſſe cultus Dei, ſed traditiones hominum, doctrinam de gratia & verum Dei cultum, atque ipſum beneficium mortis Chriſti obſcurantes, anathema ſit*. Can. 15. *Si quis dixerit, claves Eccleſiæ eſſe datas tantum ad ſolvendum, non etiam ad ligandum, & propterea Sacerdotes, dum imponunt pęnitentias confitentibus, agere contra finem clavium, & contra inſtitutionem Chriſti, & fictionem eſſe, quod virtute clavium ſublata pęna æterna, pęna temporalis pleraque exolvenda remaneat, anathema ſit*. Ratio autem eſt, quia ſatisfactio eſt pars Sacramenti Pœnitentiæ : ergo eſt ex inſtitutione Chriſti : cum enim omnia Sacramenta ſint inſtituta a Chriſto, nihil poteſt eſſe pars Sacramenti, niſi propter inſtitutionem Chriſti.

1233 §. 2. Satisfactiones ſacramentales, aliæ ſunt *vindicativæ*, quę imponuntur ad tollendas pœnas temporales adhuc debitas peccatis, aliæ *medicinales*, per quas pręſervamur a relapſu : & de his dicit Trident. ſupra c. 8. *A peccato revocant & quaſi freno quodam coercent, cautioreſque & vigilantiores in futurum pęnitentes efficiunt : medentur quoque peccatorum reliquiis, & vitioſos habitus male vivendo comparatos contrariis virtutum actionibus tollunt*. Iterum aliæ ſunt *publicæ*, aliæ *privatæ*; Et publicæ, aliæ ſunt *ſolemnes*, aliæ *non ſolemnes*, de quibus videri poteſt Bellarmin. *lib.* 1. *cap.* 21. & 22.

1234 §. 3. Probabilius videtur, quod ſatisfactio pœnitentis non cauſet gratiam habitualem ex opere operato; Vaſq. Præp. Con. Raynaud. Lugo *d.*25. *ſect.* 1. Averſa *qu.*14. *ſect.* 3. Arr. *d.* 47. *ſect.* 1. Dic. *d.*14. *n.*156. Gorm. *p.*2. *n.* 315. contra *Caj. Sot. Suar. Turr. De la Crux* apud Dian. *par.* 3. *t.*4. *R.* 70. & alios. Ratio eſt, quia non debet virtus attribui Sacramento aut parti Sacramenti, niſi fundamentum habeamus ex Conciliis aut Patribus, hi autem, quando agunt de ſatisfactione, ei tantum attribuunt virtutem remittendi pęnas temporales, quod fieri poteſt ſine infuſione gratiæ, uti patet in indulgentiis & Sacrificio Miſſæ defunctis applicato : ergo.

1235 §. 4. Ob eamdem rationem probabilius videtur contra eoſdem AA. & contra *Con. & Averſ.* quod ſatisfactio pęnitentis etiam non cauſet gratias actuales ex opere operato, ſive non conferat jus ad ſpecialia auxilia pro emendandis peccatis, quamvis enim *Trid.* ſupra *c.*8. dicat revocare a peccato, & cautiorem reddere, hoc tamen facit ex ſe, & quantum opus operantis valet ad coercendum hominem, & ad impetranda a Deo auxilia. Ratio autem eſt, quia jus ad ſpecialia auxilia ratione Sacramentorum fundatur in gratia habituali ſacramentali, quę poſtea exigit iſta ſpecialia auxilia : ergo cum ſatisfactio non cauſet ex opere operato gratiam habitualem, etiam non confert ex opere operato jus ad ſpecialia ejuſmodi auxilia.

Objic. 1. Si confitear peccatum mortale & veniale, dolor de veniali, licet ſit pars integralis tantum, cauſat gratiam; ergo etiam ſatisfactio; Scimus enim Sacramentum Pęnitentiæ eſſe a Chriſto elevatum ad cauſandam gratiam, & pariter ſcimus ſatisfactionem eſſe æque partem integralem Sacramenti, ac dolorem de veniali : ergo. R. Concilia & PP. dicunt gratiam cauſari per confeſſionem & dolorem, quæ vel ſunt vel ponuntur cum partibus eſſentialibus cauſantibus gratiam : e contra per ſatisfactionem, quæ diu poſt partes eſſentiales Sacramenti gratiam cauſantes poni poteſt, tantum dicunt cauſari remiſſionem pœnæ : ergo non eſt paritas.

Objic. 2. Abſolvens ſæpe addit hęc verba : *Quidquid boni feceris, & mali ſuſtinueris, ſit tibi in augmentum gratiæ &c.* ergo abſolutio elevat ſatisfactionem ad augendam gratiam. R. n. conſ. nam Sacerdos etiam orat, ut per merita B. V. & omnium Sanctorum, item per quæcumque opera pœnitentis augeatur illi gratia, neque tamen illa omnia ſunt ſatisfactio ſacramentalis, multo minus elevantur ad cauſandam ex opere operato gratiam. Quoad illa tamen verba, vide dicenda *n.*1250.

§. 5. Satisfactio ſacramentalis, ſi perſolvatur poſt abſolutionem, quæ ipſam adhuc afficiat, cauſat remiſſionem pęnæ temporalis ex opere operato, Suar. Vaſq. Lugo *d.*25. *n.*16. Dic. *d.* 14. *n.*151. & communiter omnes, teſte Arr. *d.*47. *n.*9. Probatur ex *Trid.* ſupra c. 8. & Can. 15. nam dicit eſſe ex inſtitutione Chriſti, ut pęna condonetur, nempe temporalis, quia docet c. 8. & definit Can. 12. non ſemper totam remitti cum culpa & cum pœna æterna : ergo. *Dixi*, ſi perſolvatur poſt abſolutionem, nam licet poſſit ſaltem quoad partem perſolvi ante abſolutionem, tamen nihil ad Sacramentum pertinens cauſat gratiam ex opere operato, antequam compleatur Sacramentum, & ponatur forma, in qua ſecundum *Trid. c.* 3. eſt præcipua vis & efficacia hujus Sacramenti : ergo ſi ita anticipetur, ut ſuper eam cadere non poſſit forma, nihil efficiet ex opere operato, Suar. Lug. *n.* 28. Arr. *n.*20. Averſ. *q.*14. *ſ.*4. §. *Quarto*, Amic. *d.*16. *n.* 87. Dic. *n.*165. Spor. *n.*576. *Confirmatur*, nam non remittit pœnam, niſi ſupponendo culpam ex vi hujus abſolutionis remiſſam, cum ſubordinetur abſolutioni ad remittendas reliquias pœnarum peccatis debitarum : ſed tum culpa non ſupponitur remiſſa ex vi hujus abſolutionis : ergo. *Dixi* 2. ſi ita anticipetur &c. nam docent *Præpoſ. de ſatisf. q.*12. *n.*93. Merat. *d.*41. *ſ.* 2. & inſinuat Lugo *d.*25. *n.* 28. ſatisfactionem, quæ præcedit, operari remiſſionem pęnæ accedente abſolutione, quod verum eſt, ſi illam adhuc moraliter præſentem cenſeatur afficere abſolutio. 1236

§. 6. Incertum manet, quantum de pęna peccatis confeſſis debita remittat ſatisfactio : nam ſi imponatur minor, quam reipſa reſpondeat pęnæ a Deo commenſuratæ, certum eſt tantum aliquid illius remittere. Et licet Confeſſarius judicet pęnitentiam impoſitam eſſe æqualem, ſi talis non ſit, non ideo, ſi hanc pęnitentiam expleat, remittetur tota pęna, quia opinio Confeſſarii non præjudicat juri Dei, nec facit partem Sacramenti eſſe magis operativam, quam in ſe ſit ſecundum inſtitutionem Chriſti, ut pluribus probant Lugo *a n.*19. Dic. *a n.*175. Gorm. *a n.* 318. Aliud eſt in indulgentiis, quia Papa aliunde ex theſauro Eccleſiæ ſupplet. Eſt tamen probabile cum Lugo *n.* 26. quod melior diſpoſitio pœnitentis, etiam tum, quando pęnitentiam implet, plus etiam conferat ad remiſſionem pęnæ. Cur autem vi Baptiſmi remittatur omnis pęna & non vi Sacramenti Pęnitentiæ, rationem dat S.Th. *in ſupplem. q.*18. *art.* 2. tum quia *non debet alicui imputari ad pęnam, niſi quando ipſemet fecit*, homo autem non fecit ipſemet originale peccatum, ſed tantum perſonale, tum etiam quia homo *fit per gratiam baptiſmalem novus homo ..... ſed in pęnitentia homo non mutatur in aliam vitam, quia non eſt regeneratio ſed ſanatio quædam ..... Attamen de illa pęna, quæ in Purgatorio debetur, aliquid remittitur, ut minus in Purgatorio puniatur abſolutus ante ſatisfactionem decedens, quam ſi ante abſolutionem decederet*. 1237

§. 7. Probabilius videtur Confeſſarium peccare, ſi nullam injungat pęnitentiam, etiamſi pęnitens velit lucrari Jubilæum ſeu indulgentias, aut videatur valde contritus, nam adhuc integrandum eſt Sacramentum ſaltem per parvam pęnitentiam, aut per ipſaſmet preces pro lucrandis indulgentiis recitandas, maxime cum valde incertum ſit, an quis indulgentias plene lucretur, & an contritio illa deleat omnem pęnam. Quod ſi ſupponamus obtineri indulgentias, aut per hanc contritionem deleri pęnas, poſſet Pęnitentia vindicativa minor imponi, ut dicetur *num.* 1258. Quæ omnia confirmabuntur ex dicendis *n.* 1273. Si tamen pœnitens paulo poſt eſſet ſubiturus martyrium, putat Dic. *n.* 16. poſſe non injungi pœnitentiam : ſed ſi commode peragi poſſit, dicendum eſt injungendam eſſe, ſaltem ut integretur Sacramentum : & ſi homini illi nulla pęna ſuperfuerit ſolvenda, ſatisfactio ejus vel manebit in theſauro Eccleſiæ, vel poterit ſervire alteri, ſecundum dicenda *n.*1330. 1238

§. 8. Si pęnitens ſtatim poſt abſolutionem addat novum peccatum, cujus nova detur abſolutio, ſi hoc peccatum ſtatum pęnitentis non notabiliter immutet, dicunt aliqui cum Amic. *n.* 114. non eſſe opus imponi novam pęnitentiam, quia licet peccatum illud fuiſſet primo additum, potuiſſe eadem eſſe Pęnitentia : ſed dicendum eſt, cum ſit novum judicium eſſe ſaltem aliquid leve addendum, vel eamdem Pœnitentiam, quæ ante data erat, nunc eſſe injungendam pro utraque confeſſione. 1239

§. 9. Pro Pęnitentia injungi quidem poteſt, ſecundum J. Sanch. *d.*13. & Averſ. *q.* 13. *ſ.* 3. ſi id cenſeatur utile futurum, ut pęnitens eadem peccata eidem Confeſſario iterum confiteatur, non obſtantibus illis, quæ dixi *n.*589. attamen cavendum, ſi confeſſio per hoc redderetur odioſa : nec abſolute expedit fieri, ſi ſint peccata carnalia, ut in ſpecie infima ea confiteatur ſæpius, bene tamen in genere aut in ſpecie ſubalterna, v. g. accuſando ſe de turpibus tactibus vel pollutionibus antehac commiſſis. Putat J. *Sanch.* injungi non poſſe, ut ſtatim iterum confiteatur, ſi in tale peccatum fuerit relapſus, quia ſi non relabatur, nunquam integraret Sacramentum : ſed melius contradicunt alii cum Averſ. *ſ.*4. quia per hoc ſimul injungitur ſpecialis cautela, & conatus non relabendi : ergo licet non relabatur, per hanc ipſam ſpecialem cautelam, & conatum integrat Sacramentum : aut ſaltem poteſt illi ſimul imponi aliquid leve, quod jam impleat. 1240

§. 10. Præter citatos a *Buſemb.* recte dicunt Suar. Lug. Lohn. Dic. *d.*14. *n.*85. & alii poſſe pro pęnitentia imponi opus mere internum, v. g. meditationem de morte. *Nec obſtat*, quod Eccleſia, non videatur poſſe præcipere actus mere internos, nam hoc poſſe Eccleſiam, oſtendi *l.*1. *a n.* 648. Et dato, quod de ſe non poſſet Eccleſia, Confeſſarius id præcipit nomine Chriſti inſtituentis hoc Sacramentum cum poteſtate ligandi non reſtricta ad actus tantum eternos ſatisfactionis. 1241

§. 11. Præter citatos a *Buſemb.* etiam recte dicunt Averſ. *ſ.*4. Amic. *n.* 62. Boſco *d.* 7. *ſ.* 12. *a n.* 110. Dic. *n.* 94. Rayn. in Heter. *tom.* 15. *p.* 2. *ſ.* 3. *p.* 2. *n.* 31. poſſe injungi orationes pro Defunctis, quia ſic imperatur actus charitatis, & omnis oratio etiam eſt actio bona de ſe moleſta : atque ideo etiam Catech. Rom. de Pœn. *c.* 13. monet injungendas orationes, *præſertim pro iis, qui ex hac vita in Domino exceſſerunt*, eſt enim, inquit Lugo *d.* 25. *n.* 61. eleemoſyna acceptiſſima, & illi rurſus pro pœnitente orabunt. 1242

1243 §. 12. Opus perpetuum non debet pro pœnitentia imponi, ut ſi Confeſſarius tibi imponat, ut quotidie tota vita ores *Pater*, & *Ave*, Caſtr. *t.* 23. *p.* 21. §. 4. *n.* 3. & §. 5. *n.* 16. Burgh. *cent.*2. *caſ.*77. Steph. *t.* 5. *n.* 175. dicunt non teneri acceptare vel acceptatam exequi, quia immoderate durat. Aliud eſt, ſi præter opus aliquod, quod jam fieret, imponeretur aliud obligatorium, ſine majori tamen obligatione; & ſic legimus, quod S. Bernardus videns magnam contritionem *Arnulphi* cujuſdam, ei injunxerit, ut oraret ter *Pater & Ave*, ac in religioſo ſtatu uſque ad finem permaneret, uti refert *Dionyſius Werlenſis Capuccinus in pſeudo-pœnitente c.* 2. *a.* 2. §. 5. *Reg.* 11. ille enim jam antecedenter tenebatur ad ſtatum illum. Poſſe autem opus aliunde præceptum eſſe ſaltem partem Pœnitentiæ, docent *Suar. Vaſq. Dian. Lug. Dic.* & alii multi cum *Eſcob. probl.* 32. contra *Maj. Palud.* & alios, ſic enim imponitur ſecunda obligatio, ideoque duplicem ſpecie malitiam contrahit pœnitens, ſi omittat, ut dictum eſt *l.* 5. *n.* 135.

1244 §. 13. Si Sacramentum Pœnitentæ fuerit validum & informe (quale poſſe eſſe dixi *a n.* 672.) & ſatisfactio perſolvatur in mortali, antequam Sacramentum reviviſcat, tum quidem non habet ſuum effectum, quia pœna non remittitur, niſi prius remiſſa ſit culpa, poſtea tamen reviviſcente Sacramento etiam reviviſcet ſatisfactio in ordine ad delendam pœnam ex opere operato, uti cum communi *Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 85. Arr. *d.* 15. *n.* 20. Averſa *q.* 14. *ſ.*8. & ſequitur ex dictis *l.* 6. *p.* 1. *a n.* 197.

1245 §. 14. Si Sacramentum Pœnitentiæ fuerit formatum, & cauſaverit gratiam, ſatisfactio autem perſolvatur poſt relapſum in mortale, *Mag. ſentent. S. Th. Adr. Led. Valent. Hurt. Turr. Præpoſ. Ochag.* & alii cum *Dicaſt. d.* 14. *n.* 170. dicunt nunquam prodeſſe. E contra *Caj. Vict. Vivald. Suar. Henriq. Con. Arriag. Lugo, Fagund. Laym. Dian.* & alii dicunt ſemper prodeſſe; ſed quamvis prima ſententia videatur eſſe probabilior, tamen poteſt ſic diſtingui, nam nunquam habet effectum ex opere operantis, quia prout ab homine ponitur, deberet ſumere valorem ex dignitate perſonæ operantis, quæ dignitas hic non eſt, cum operans ſit in mortali : ergo talis ſatisfactio, prout eſt actio operantis, eſt opus plane mortuum : & hoc forte vult prima ſententia. E contra prout eſt actio ſacramentalis ex inſtitutione & quaſi nomine Chriſti poſita, probabiliter dicit ſecunda ſententia habere effectum ex opere operato, vel tum, quando ponitur etiam in peccato mortali, eo quod Deus non reſpiciat actionem, prout eſt hominis, ſed prout eſt moraliter Chriſti, uti tenent plerique cum *Boſco ſect.* 13. *a. n.* 46. ad eum modum quo Miſſa ab impio Sacerdote lecta valet ad effectus ſuos ex opere operato; vel ſaltem poſtea quando removetur obex, quod erat mortale, ut cum aliis putat *Averſa & Viva ad prop.* 18. *ab Alex. VIII. n.* 14.

1246 §. 15. Eum nequidem venialiter peccare, qui perſolvit pœnitentiam in mortali, docent *Sot. Tann. Lugo d.* 26. *n.* 23. Arr. *d.* 47. *n.* 23. Dic. *d.* 14. *n.*160. & alii contra *Suar. Caſtr. Laym. Buſemb. Sporer n.* 541. Viva *n.* 13. & alios. Rationem dant, tum quia Confeſſarii ipſi ſæpe imponunt Pœnitentiam explendam, antequam abſolvant a mortalibus, tum etiam quia nulli pœnitentes faciunt ſibi ſcrupulum, licet perſolvant poſt relapſum, creduntque melius eſſe, quam diutius differre : ergo ex ſenſu communi non eſt peccatum. *Nec obſtat*, quod ſatisfactio ſit pars Sacramenti, ideoque videatur irreverentia, ſi in ſtatu peccati mortalis ponatur, *nam* etiam dolor & Confeſſio ſunt partes Sacramenti, & quidem eſſentiales, & tamen ſine peccato veniali poni poſſunt a penitente conſtituto in mortali; unde ſicuti non peccat, qui alia ſacramentalia, v. g. benedictionem Epiſcopi vel aquam benedictam accipit in mortali, ita nec hic.

1247 §. 16. Qui implet Pœnitentiam per actionem ex circumſtantia venialiter peccaminoſam, non privatur fructu ſatisfactionis ex opere operato, quia veniale non impedit effectum remiſſionis pœnæ aliis peccatis remiſſis debitæ, cum veniale ſit compoſſibile cum gratia talium peccatorum remiſſiva. Imo putat *Lugo n.* 33. non impediri fructum ſatisfactionis, licet inveniret mortale, dummodo Pœnitentia quoad ſubſtantiam impleatur.

1248 §. 17. Pœnitentia imponi poteſt ſub conditione, v. g. ſi convaleſcat, ſi fiat dives &c. Recte tamen notat *Averſa q.* 13. *ſ.* 4. addendum ſimul, ut jam aliquid aliud fiat, quo integretur Sacramentum.

1249 §. 18. Probabilius videtur Pœnitentia non debere injungi ſub conſilio tantum, ſed ſub obligatione aliqua, uti tenent *Vaſq. Turr. Con. Lug. Arr. d.* 47. *ſ.* 5. Amic. *d.* 16. *n.* 79. Boſco *d.* 7. *ſ.* 13. *a n.* 149. Gorm. *n.* 332. contra multos, quos citat & ſequitur *Buſemb.* ſupra. Ratio noſtra eſt, quia Confeſſarius, ſecundum *Trid. ſeſſ.* 14. *de pęn. c.* 8. injungit ex poteſtate ligandi quam habet; ſed non ligat, niſi obliget : Deinde injungit tanquam Judex : ſed Judex obligat ad pœnam promeritam : ergo. Probabilia tamen ſunt, quæ addit *Averſa ſ.* 7. nempe 1. poſſe Confeſſarium, præter pœnitentiam obligatoriam, alia opera imponere pro libertate agenda, quæ tamen vi abſolutionis etiam eleventur ad ſatisfaciendum ex opere operato : ideoque *Dicaſt. diſt.* 14. *dub.* 3. dicit imponi poſſe partim ſub præcepto, partim ſub conſilio. 2. Etiam poſſe Pœnitentiam de ſe gravem & pro mortalibus debitam, imponere ſub obligatione tantum levi, ſi expreſſe dicat ſe ita imponere, ad eum modum, quo cum ſententia communi dixi *l.* 1. *n.* 668. materiam de ſe gravem poſſe imperari ſub conditione tantum levi.

1250 §. 19. Quamvis probabilius ſit, quod cum aliis multis docet *Buſ.* ſupra, per illa verba, *Quidquid boni feceris &c.* non elevari omnia opera ſecutura pœnitentis ad ſatisfaciendum ex opere operato; tamen videtur probabile, quod verba illa aliquid operentur, uti præter citatos a *Buſemb.* docent Steph. *t.* 5. *d.* 5. *n.* 173. Spor. *n.* 569. aliique apud Werlenſem *Reg.* 12. quia licet non a Chriſto, tamen ſunt inſtituta ab Eccleſia, quæ poteſt concedere indulgentias; neque ſunt mere deprecativa, ſed poſſunt per modum auctoritativæ ſententiæ a Confeſſario proferri. Et hæc videtur eſſe mens S. Th. *quodlib.* 3. *a.* 13. ubi dicit opera hominis per hoc accipere vim expiandi peccata : item *S. Antonini & S. Thomæ a Villanova*, quorum verba referam *n.* 1256.

Q. 172. *Quantæ pęnitentiæ ſint injungendæ?* R. §. 1. Univerſaliter loquendo, injungi debent proportionatæ peccatis, ſi tamen ſint accommodatæ pœnitentibus, nam *Trid. ſeſſ.* 14. *de pœn. c.* 8. ait, *Debent ergo Sacerdotes, quantum Spiritus & prudentia ſuggeſſerit, pro qualitate criminum & Pęnitentium facultate ſalutares & convenientes ſatisfactiones injungere, ne ſi forte peccatis conniveant & indulgentius cum pęnitentibus agant, leviſſima quædam opera pro graviſſimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Habeant autem præ oculis, ut ſatisfactio, quam imponunt, non ſit tantum ad novæ vitæ cuſtodiam, & infirmitatum medicamentum, ſed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam, & caſtigationem*. 1251

§. 2. Quantæ olim injungi debuerint, colligitur ex canonibus pœnitentialibus decreto Gratiani adjectis, juxta quos regulariter pro quovis mortali erat injungenda ſeptennis Pœnitentia, jejunando omni ſeptimana in pane & aqua, diebus Lunæ, & Mercurii & Veneris. Similem Pœnitentiam ſeptennem etiam pro occultis peccatis ſtatuerunt S. Bonifacius Archiepiſcopus Moguntinus, S. Raymundus, S. Vincentius Ferr. S. Bonav. uti refert Werlenſis *c.* 2. *a.* 2. Tota quæſtio hic eſt, an etiam hoc tempore imponi debeant tantæ Pœnitentiæ. 1252

§. 3. Aliqui affirmant : Hinc *Werlenſis* citans Guillelmum, & S. Carolum Borom. dicit, illas Pœnitentias jam eſſe falſas, quæ non imponuntur pro qualitate criminum, ſecundum dictos canones, conſideratis tamen circumſtantiis, quatenus & fragilitati noſtrorum temporum & qualitati pœnitentium congruunt. Idem Werlenſis *c.* 1. *a.* 5. docet ex variis Auctoribus, eum vere non dolere de peccatis, qui commenſuratam ejuſmodi Pœnitentiam admittere non vult, quia *quem veraciter pęnitet, laborem Pęnitentiæ non abhorret*, inquit S. Bern. *de grad. Humil. c.* 78. *Si in correctione minor eſt afflictio, quam in culpa fuit delectatio, non eſt dignus Pęnitentiæ tuæ fructus*, inquit Hugo de S. Victore *l.* 2. *de Sacr. p.* 4. *c.* 2. Hinc Werlenſis *n.* 14. innuit nimis parvam fore Pęnitentiam, ſi quis pro una fornicatione injungat ſolos 7. pſalmos pęnitentiales aut aliquot Roſaria. 1253

§. 4. Certum eſt pro his temporibus remiſiſſe rigorem antiquorum canonum, nam S. Leo Papa Epiſt. 90. ait, *Multa ſunt, quæ pro neceſſitate temporum aut pro conſideratione ætatum oportet temperare* : Et S. Greg. relatus in decreto Gratiani diſt. 29. ait, *Regulæ SS. PP. pro tempore, loco, & perſona & negotio, inſtante neceſſitate traditæ ſunt*. *Petrus Pictavienſis* f. 9. p. 2. ait; *ſicut moderni Phyſici temperant antiquarum violentiam potionum, ſic & nos plerumque antiquorum rigorem canonum pęnitentialium, quia non poſſumus ſuſtinere cenſuram illius temporis, quando & corpora defecerunt*. Cardinalis Bona *l.* 1. *Ver. Liturg. c.* 18. ait, *Moribus immutatis ſacros quoque ritus variari conſequens fuit, & multa quidem ſapientiſſime ab œcumenicis Conciliis & a ſummis Pontificibus innovata fuerunt, id exigente temporum conditione, quæ priſtinæ conſuetudinis diſtrictionem ſemper in eodem ſtatu manere non patitur*. Similiter loquuntur *S. Thom. & Hugo Victor.* quos referam *num.* 1742. Ratio jam eſt inſinuata, quia Eccleſia, velut prudens Medicus, conſiderat ægrotum, temperamenta, qualitates temporum, diſpoſitionem corporum, & ea præſcribit remedia, quæ hic & nunc judicantur fore utiliora. 1254

§. 5. Rigoriſtæ dicunt cauſam relaxandi diſciplinam quoad Pęnitentias, eſſe refrigeſcentem charitatem fidelium, ſed *Contra* eſt, nam potius inter cauſas fuit. 1. Ne confeſſio ab hæreticis impugnata velut impoſſibilis, per duras Pęnitentias magis redderetur odioſa. 2. Quia ſucceſſu temporis plures fuere Sacerdotes, apud quos frequentarentur confeſſiones ad emendationem utiliſſimæ, & qui in hoc foro interno aliter mederentur peccatis per medicinas benigniores. 3. Quia animadverſum eſt, benignas Pęnitentias plus prodeſſe quam rigidas, quod per benignas magis allicerentur fideles ad Sacramenta Pęnitentiæ & Euchariſtiæ. 4. Quia occaſione belli ſacri contra Turcas inductus eſt uſus indulgentiarum, qui ſecundum dicenda *a n.* 1314. eſt modus ſatisfaciendi pro peccatis utilior ac certior quam obſervatio canonum pęnitentialium. 5. Quia ſucceſſu temporis inſtituti ſunt Ordines religioſi, qui ſunt ſtatus pęnitentium utiliſſimi. Vide Francol. *Cler. Rom. p.* 2. *c.* 1. quod enim ibi dicit de mutatione pęnitentiæ publicæ in privatam, valet de mutatione pęnitentiæ rigidæ in benignam : Et de hoc iterum plura habet *l.* 3. *de diſcip. pęn. c.* 6. §. 6. 1255

§. 6. Etiam præſcindendo ab his caſibus, plures antiqui PP. ac viri ſapientiſſimi merito ſuaſerunt benignitatem in injungendis Pęnitentiis, S. Chryſ. *l.* 2. *de Sacerd. Dialog.* 2. ait : *equidem complures recenſere poſſim, quos conſtat in extrema mala adactos, non ob aliud, niſi quod digna ab iis pęna, & quæ peccatis perpetratis par eſſet, exigeretur; neque enim temere ad delictorum modum oportet & mulctam ipſam adhibere, ſed tanquam conjecturis quibuſdam explorandus eſt delinquentium animus, ne qua fiat, ut dum conſuere vis, quod interruptum eſt, ſciſſuram deteriorem facias, ac dum eum, qui lapſus eſt, erigere atque emendare ſtudes, caſus ipſe major per te reddatur : nam qui infirmi ſunt ac remiſſi, & magna ex parte mundi hujus deliciis illecebriſque illaqueati, quique a generis charitate, a potentia & opibus habere ſe credunt, unde animos magnopere tollant, ii, ſi ſenſim ac paulatim peccatorum correctionem adhibeas, poſſunt utique, ſi non penitus,* 1256